Szanowni Państwo!

Dear Readers!
Sehr geehrte Damen und Herren!

Przekazuję do rąk Państwa drugi już z kolei w nowej rzeczywistości samorządowej, informator o powiecie kluczborskim. Zgromadzono w nim wiele, mam nadzieję, interesujących, praktycznych i pożytecznych informacji o Ziemi Kluczborskiej.

Nasz region to obszar o przebogatej i ciekawej historii, korzystnym położeniu geograficznym, na krzyżujących się ważnych szlakach komunikacyjnych, otoczony lasami, z czystą wodą, nieskażonym powietrzem i czystą glebą.

W połączeniu z rozwijającą się bazą turystyczną stwarza to znakomite warunki do wypoczynku i rekreacji. Przygotowane przez poszczególne gminy strefy rozwoju gospodarczego zachęcają inwestorów do lokowania tu właśnie siedzib nowych zakładów produkcyjnych, handlowych i usługowych.

Największym jednak bogactwem naszego Powiatu są jego mieszkańcy, ludzie wykształceni, ambitni i pracowici. Na nich właśnie opieramy nasze plany rozwojowe, łączące wielokulturową tradycję z nowoczesnością i wyzwaniami współczesnego świata. Jesteśmy otwarci dla wszystkich poszukujących nowych dróg i przygotowani na ciekawe inicjatywy i formy współpracy. Pragnę Państwa zapewnić, że powiat kluczborski jest właściwym miejscem dla osób pragnących realizować swoje plany życiowe.

Serdecznie zapraszam do odwiedzenia Ziemi Kluczborskiej i gwarantuję, że spotkacie się Państwo z życzliwym przyjęciem i gościnnością.

I am passing you this brochure on the Kluczbork County on the second occasion in this new reality of local administration. The brochure consists of many I hope interesting, practical and useful information about the Kluczbork Land.

Our region is associated with a very rich and interesting history, convenient geographical location at the intersecting important transport routes, surrounded by forest areas with pure water, unpolluted air and soil. Combined with unique tourist facilities, it creates ideal conditions for leisure and recreation. The business development zones, prepared by the individual communes, encourage investors to locate their new seats, production plants, trade and services here.

Yet, the greatest abundance of Our County is its residents, educated, ambitious and hard-working people. It is on them that we base our development plans on, combining multi-cultural tradition with modernity and challenges of the contemporary world. We are open to anyone seeking new ways and prepared for interesting initiatives and forms of co-operation. I would like to assure you that the Kluczbork County is an appropriate place for people willing to realise their life plans.

I warmly invite you to visit the Kluczbork Land and I assure a friendly reception and hospitality.

Ich übergebe Ihnen schon das zweite in neuer Selbstverwaltungswirklichkeit Informationsheft über den Kreis Kluczbork, in dem hoffentlich zahlreiche interessante, praktische und nützliche Informationen über das Land von Kluczbork gesammelt wurden.

Unsere Region ist ein Gebiet mit überreicher und interessanter Geschichte und günstiger geographischer Lage an den sich kreuzenden wichtigen Verkehrsrouten, umgeben von Wäldern mit sauberem Wasser, mit unverseuchter Luft und sauberem Boden. In Verbindung mit bestehender touristischer Infrastruktur schaffen diese Vorteile vortreffliche Erholungsmöglichkeiten. Von den einzelnen Gemeinden vorbereitete Zonen für Wirtschaftsentwicklung locken die Investoren zur Gründung eben hier der Sitze neuer Produktions-, Handels- und Dienstleistungsbetriebe an.

Der größte Reichtum unseres Kreises sind aber seine Einwohner, ausgebildete, ehrgeizige und arbeitsame Menschen. Wir stützen eben auf sie unsere Entwicklungspläne, die Tradition zahlreicher Kulturen mit modernem Charakter und den Herausforderungen der Gegenwart verbinden. Wir sind allen nach neuen Wegen interessierten Personen gegenüber aufgeschlossen und für interessante Initiativen und Zusammenarbeitsformen vorbereitet. Ich möchte Ihnen versichern, dass der Kreis Kluczbork ein geeigneter Ort für diese Personen ist, die hier ihre Lebenspläne verwirklichen möchten.

Ich lade Sie herzlich zum Besuch des Landes von Kluczbork ein und garantiere Ihnen, das Ihnen ein wohlwollender Empfang und Gastfreundlichkeit entgegengebracht werden.

Łączę wyrazy szacunku
With kindest regards
Hochachtungsvoll

Stanisław Rakoczy

Starosta Kluczborski
the Starost of the Kluczbork County
Starost von Kluczbork

Położenie

Powiat kluczborski administracyjnie podzielony jest na cztery gminy: Kluczbork, Wołczyn, Byczynę i Lasowice Wielkie. Trzy pierwsze to gminy miejsko-wiejskie, czwarta to gmina wiejska.

Administratively, the Kluczbork County is divided into four communes, namely Kluczbork, Wołczyn, Byczyna and Lasowice Wielkie - the first three include urban and rural communes, the fourth one is the rural commune.

Der Kreis Kluczbork ist verwaltungsmäßig in vier Gemeinden: Kluczbork, Wołczyn, Byczyna und Lasowice Wielkie eingeteilt. Die ersten drei Gemeinden sind Stadt- und Dorfgemeinden, die vierte ist eine Dorfgemeinde.

Wschód słońca nad Kluczborkiem
Sunrise over Kluczbork
Sonnenaufgang über Kluczbork

Na powierzchni powiatu liczącej 852 km^2 zamieszkuje obecnie około 72 800 ludności. Na jego terytorium krzyżują się szlaki kołowe dróg krajowych nr 11 Gliwice - Poznań oraz nr 45 Opole - Łódź, co w efekcie sprzyja rozwojowi komunikacji osobowej, a tym samym transportowej, zarówno w głąb kraju, jak i poza jego granice (Niemcy i Czechy).
Miasto Kluczbork to również ważny węzeł kolejowy z liniami łączącymi: Katowice - Wrocław, Katowice - Poznań oraz kierunkami: Częstochowa i Opole.

Charakterystyka terenu

Powiat kluczborski położony jest na Nizinie Śląskiej nad rzeką Stobrawą - prawym dopływem Odry, w północnej części województwa opolskiego, obejmującego południowo-zachodnią część kraju prastarej piastowskiej ziemi śląskiej. Ze względu na swe położenie pod względem ukształtowania powierzchni powiat kluczborski należy do terenów nizinnych. Zdecydowana część jego obszaru nie wykracza poza wysokość 250 m n.p.m. W krajobrazie dominują więc tereny nizinne, a występujące nierówności terenu - deniwelacje - z reguły nie wykraczają poza wartości 20-40 m.

The County encompasses an area of 852 square kilometres and presently has a population of around 72,800 people. The domestic roads, such as No 11 Gliwice - to - Poznań and Opole - to - Łódź are intersecting on its territory, what in turn is favourable for passenger traffic and at the same time transport traffic both within the country as well as abroad (Germany and the Czech Republic).
The Town of Kluczbork is also a significant railway junction with Katowice - to - Wrocław and Katowice - to -Poznań lines as well as towards Częstochowa and Opole.

Auf der Kreisfläche von 852 qkm wohnen zur Zeit 72 800 Personen. Auf dem Kreisgebiet kreuzen sich die Landesverkehrsstraßen Nr. 11 Gliwice (Gleiwitz) - Poznań (Posen) und Nr. 45 Opole (Oppeln) - Łódź (Lodz). Diese Lage fördert die Entwicklung des Personen- und Transportverkehrs in die Tiefe des Landes sowie außerhalb die Landesgrenzen (Deutschland und Tschechische Republik).
Die Stadt Kluczbork ist auch ein wichtiger Eisenbahnknoten mit den Eisenbahnlinien: Katowice (Kattowitz)-Wrocław (Breslau), Katowice - Poznań (Posen) und Eisenbahnrouten nach Częstochowa (Tschenstochau) und Opole.

Panorama wiejskiej zabudowy
Panorama of the rural development
Panorama einer Dorfbebauung

Warunki klimatyczne

Teren powiatu kluczborskiego zalicza się do ciepłego rejonu nadodrzańskiego. Średnioroczna temperatura powietrza wynosi +8,2 °C. W porównaniu z innymi rejonami Polski jest to wartość wysoka. Najwyższa temperatura występuje w miesiącach letnich: czerwcu, lipcu, sierpniu z maksimum w lipcu. Najniższą temperaturę notuje się w styczniu.

Okres lata termicznego trwa ponad 90 dni, wiosny i jesieni 65-70 dni, zimy ponad 80 dni, zaś przejściowych pór roku około 25-30 dni.

Sumy opadów kształtują się w wysokości 600-650 mm średnio w roku i 375-430 mm w okresie wzmożonego zapotrzebowania roślin na wodę, co w skali kraju stanowi wielkości umiarkowane. Najwięcej opadów według przeprowadzanych badań występuje w lipcu, średnio 95 mm w miesiącu, natomiast najsłabsze opady notowane są w miesiącach zimowych, lutym i marcu - odpowiednio 32 mm i 34 mm. Na przestrzeni roku występuje średnio około 156 dni z opadami powyżej 0,1 mm.

Średnioroczna wilgotność względna w powiecie kluczborskim wynosi około 80 %. Jest to wartość umiarkowana z tendencją do wysokiej. W średniorocznym przebiegu maksymalna wilgotność występuje w miesiącach jesienno-zimowych: listopadzie i grudniu około - 87 % i 88 %, natomiast najniższą wilgotność notuje się w miesiącach: kwietniu - około 74 %, maju w granicach 75 % i czerwcu 74 %. Przeważają wiatry zachodnie, przy dużym udziale południowo-zachodnich, występujących jesienią i zimą oraz północno-zachodnich, wiosną i latem. Wiatry charakteryzują się niewielkimi prędkościami. Liczba dni z silnymi wiatrami wynosi około 20.

Rezerwat przyrody w Komorznie
Nature reserve in Komorzno
Naturschutzgebiet in Komorzno

The area characteristics

The Kluczbork County is situated in the Śląska Lowlands by the River Stobrawa - the right tributary of the River Odra in the northern part of the Opole Province covering the south-western part of the country of the ancient Piasts' (Polish dynasty of kings) Silesia Land. Due to its situation as far as land configuration is concerned, the Kluczbork County belongs to the lowland areas. Considerable part of its area does not exceed the level of 250 m a.s.l. Thus, lowland areas are dominating in the landscape and unevenness of the land - usually de-levelling does not exceed beyond 20 up to 40 m.

Charakteristik des Gebietes

Der Kreis Kluczbork ist auf der Śląska- Tiefebene (von Schlesien) am Fluss Stobrawa - dem rechten Nebenfluss der Odra (Oder), im nördlichen Teil der Wojewodschaft Opole, die den südwestlichen Teil des uralten schlesischen Piastenlandes umfasst, gelegen. In Hinsicht auf die Geländebeschaffenheit gehört der Kreis Kluczbork zu den Niederungsgebieten. Der überwiegende Teil dieses Gebietes überschreitet die Höhe von 250 m ü. N.N. nicht. In der Landschaft herrschen Tieflandgelände vor und auftretende Unebenheiten - Höhenunterschiede haben in der Regel die Höhe von ca. 20-40 m.

Staw w Szumiradzie
Pond in Szumirad
Teich in Szumirad

Klimaverhältnisse

Das Gebiet des Kreises Kluczbork wird -zu einem warmen Bezirk an der Odra gezählt. Die Jahresdurchschnittslufttemperatur beträgt +8,20 C. Im Vergleich zu anderen Bezirken Polens ist das ein hoher Wert. Die höchste Temperatur tritt in den Sommermonaten: Juni, Juli, August mit dem maximalen Wert im Juli auf. Die niedrigste Temperatur wird im Januar bewertet.

Thermischer Sommer dauert über 90 Tage, Frühling und Herbst 65-70 Tage, Winter über 80 Tage. Es gibt innerhalb des Jahres ca. 25-30 Übergangstage. Die Niederschlagssummen erreichen die Höhe von 600- 650 mm im Jahresdurchschnitt und 375- 430 mm in der Zeit eines erhöhten Wasserbedarfs der Pflanzen, was im Landemaßstab gemäßigte Größen bedeutet. Die größte Niederschlagsmenge tritt nach den durchgeführten Untersuchungen im Juli, durchschnittlich 95 mm pro Monat auf. Die niedrigsten Niederschläge werden in den Wintermonaten, im Februar und März - entsprechend 32 mm und 34 mm notiert. Im Laufe des Jahres gibt es durchschnittlich 156 Tage mit den Niederschlägen von über 0,1 mm.

Die relative Jahresdurchschnittsfeuchtigkeit im Kreis Kluczbork beträgt ca. 80%. Das ist ein gemäßigter Wert

Panorama wiejskiej zabudowy
Panorama of the rural development
Panorama einer Dorfbebauung

Rezerwat przyrody w Komorznie
Nature reserve in Komorzno
Naturschutzgebiet in Komorzno

Climatic conditions

The area of the Kluczbork County belongs to the warmest region of the Nadodrzański Region. The annual air temperature in a year is +8.2°C. In comparison to the other regions of Poland, this is a high value. The highest temperature occurs in the summer months: June, July, August with the maximum temperature in July. The lowest temperature has been recorded in January.
The period of thermal summer lasts over 90 days, spring and autumn from 65 up to 70 days, winter from around 23 up to 30 days. On average, the total precipitation is running at the level from 600 up to 650 mm in a year and from 375 up to 430 mm in the period of increased demand of plants for water, what on a countrywide scale makes up temperate values. The most precipitation, according to the carried out tests, occurs in July, on average 95 mm in a month. Yet, the lowest precipitation is recorded in the winter months, February and March - respectively 32 mm and 34 mm. Over a year, on average there are 156 days with the precipitation above 0.1 mm.
The average relative humidity in a year in the Kluczbork County is around 80 percent. This is a temperate value with the tendency to high. In the average annual course, the maximum humidity is recorded in the autumn and winter months: November and December around 87% and 88%, yet the lowest humidity is recorded in April around 74 percent, May about 75 percent and June 74 percent.
Western winds dominate with a considerable share of south-western winds occurring in autumn and winter as well as north-western in spring and summer. The winds are characterised by minor speed. The number of days with strong winds is around 20.

mit der Tendenz zu hohem Wert. Im Jahresdurchschnittsverlauf tritt maximale Feuchtigkeit in den Herbst- und Wintermonaten: im November und Dezember von ca. 87% und 88%, die niedrigste Feuchtigkeit dagegen im April - ca. 74%, im Mai in den Grenzen von 75% und im Juni - 74% auf.
Hier überwiegen westliche Winde mit großem Anteil an südwestlichen Winden, die im Herbst und Winter auftreten sowie mit nordwestlichen Winden im Frühling und Sommer. Die Winde zeichnen sich durch kleine Geschwindigkeit aus. Die Zahl der Tage mit starken Winden beträgt ca. 20.

Natur

Der Kreis Kluczbork hat wegen seiner Lage, seiner Naturvorräte, Tradition und Geschichte einen landwirtschaftlich - industriellen Charakter. Die Wald- und Weisenmosaik sowie zahlreich auftretende Flüsschen und Teiche verursachen, dass das Kreisgebiet sich durch eine große Differenzierung der Standorte und Pflanzenanhäufungen auszeichnet und damit an seltenen und unter Schutz stehenden Pflanzenarten reich ist. Zahlreiche von ihnen, beispielsweise Kolbenbärlapp, Bärlappkolbenmoos, Wacholderbärlapp, weiße Teichrosen, Seidelbast, gemeines Singrün wurden auf die "Rote Liste der in Polen bedrohten Gefäßpflanzen" aufgenommen. Hier in großen Mengen gelegene Waldkomplexe sind für Pilzsammler sehr attraktiv, weil hier sehr große Pilzmengen (Steinpilze, Pfifferlinge, Butterpilze und Birkenpilze) und Unterholzfrüchte (Blaubeeren und Heidelbeeren) auftreten. Die Wälder sind auch an Tieren: Rehen, Hirschen, Wildschweinen, Hasen, Füchsen und Baum-

Rezerwat przyrody w Komorznie
Nature reserve in Komorzno
Naturschutzgebiet in Komorzno

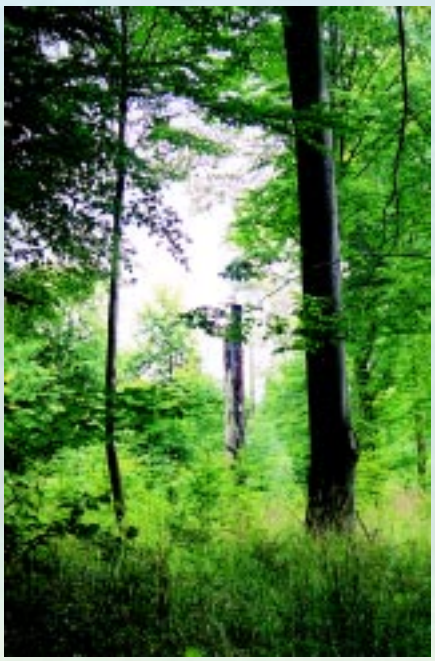

Rezerwat przyrody w Komorznie
Nature reserve in Komorzno
Naturschutzgebiet in Komorzno

Przyroda

Powiat kluczborski ze względu na swe położenie, posiadane bogactwa naturalne, tradycję i historię ma charakter rolniczo-przemysłowy. Mozaika lasów i łąk oraz licznie występujące rzeczki i stawy powodują, że teren powiatu charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem siedlisk i zbiorowisk roślinnych, obfitując przy tym w chronione i rzadkie gatunki roślin. Wiele z nich, jak np. widłak goździsty, wroniec widlasty, widłak jałowcowy, grzybienie białe, wawrzynek wilczełyko, barwinek pospolity znalazło się na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce". Występujące tu licznie kompleksy leśne są bardzo atrakcyjne dla grzybiarzy, gdyż jest tu wielkie bogactwo grzybów (prawdziwki, kurki, maślaki, podgrzybki), jak i runa leśnego (jagody i borówki), tym samym lasy pełne są zwierzyny: saren, jeleni, dzików, zajęcy, lisów i kun, co stanowi nie małą atrakcję dla myśliwych. Teren powiatu, oprócz różnorodności świata roślin i zwierząt, obfitości lasów, cechują zasoby bogactw naturalnych, do których między innymi można zaliczyć: solankę wołczyńską o temp. +43,5°C (solanka chlorowo-sodowo-wapniowo-bromowo-żelazisto-borowa - posiada atest Ministra Ochrony Środowiska kwalifikujący do zastosowania w balneologii), żwir budowlany, piasek, torf, czyste powietrze, dobrą wodę i dużo zieleni.
Powiat kluczborski swoimi granicami obejmuje część Stobrawskiego Parku Krajobrazowego oraz obszar chronionego krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie".

Nature

The Kluczbork County due to its location, natural resources, tradition and history features an agricultural and industrial character. The mosaic of forests and meadows as well as numerously occurring rivers and ponds make the area of the county various in habitats and plant gatherings abundant in protected and rare species of plants. Many of them, such as Lycopodium claratum (Latin), wild pepper, periwinkle Nymphaea alba (latin and have been numbered among the "Red list of vascular plants endangered in Poland". Numerous forests complexes are very attractive for mushroom pickers, as there is a great abundance of mushrooms here (boletus, chanterelle, Suillus (Latin), podgrzybek) as well as undergrowth (bilberries), and at the same time forests full of game, such as deers, wild boars, hares, foxes and martens. What makes up a great attractiveness for hunters. The area of the county, apart from the variety of the plant and animal world and abundance of forests are characterised by natural resources, such as Wołczyńska brine of the temperature of +43.30C (chlorine, sodium, lime, bromine, ferruginous and boron brine) having the certificate of the Minister of Environmental Protection qualified for usage in balneology), gravel used in construction, sand, peat, pure air, good water and many green areas.
The borders of the Kluczbork County cover the part of the Strobrawski Landscape Park as well as the area of the protected landscape "Strobrawsko-Turawskie Forests".

Rezerwat przyrody w Komorznie
Nature reserve in Komorzno
Naturschutzgebiet in Komorzno

mardern reich, die eine große Attraktion für Jäger darstellen. Das Kreisgebiet besitzt außer der Mannigfaltigkeit der Pflanzen- und Tierwelt und der Waldfülle auch Vorräte an Naturstoffen, zu denen u.a. Salzsole von Wołczyn mit der Temperatur von +43,50 C (die Chlor-Natrium-Kalk-Brom-Eisen-Bor-Sole besitzt eine Zulassung des Umweltschutzministers, die zur Verwendung in der Balneologie qualifiziert), Baukies, Sand, Torf, frische Luft, gutes Wasser und viele Grünanlagen gezählt werden können.
In den Grenzen des Kreises Kluczbork befinden sich ein Fragment des Stobrawski- Landschaftsparks sowie das Schutzlandschaftsgebiet "Lasy Stobrawsko- Turawskie" (Wälder von Stobrawa und Turawa).

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bąkowie
Sport and Recreation Centre in Bąków
Sport- und Erholungszentrum in Bąków

Główne zręby osadnictwa średniowiecznego na Ziemi Kluczborskiej związane były z szeroką akcją osadniczą II połowy XIII wieku.

The main framework of the mediaeval settlement on the Kluczbork Land was associated with the broad migration of the second half of the 13th century.

Die Hauptgrundlagen der mittelalterlichen Ansiedlung auf dem Land von Kluczbork hingen mit der breiten Ansiedlungsaktion in der 2. Hälfte des 13. Ih. zusammen.

Do wówczas prawa miejskie uzyskały trzy miasta tego subregionu: Wołczyn w 1261 r., Byczyna w 1268 r. oraz Kluczbork - dotychczasowa osada targowa - otrzymał dokument lokacyjny z rąk Henryka IV Probusa w 1274 r., stając się głównym ośrodkiem gospodarczo - administracyjnym Ziemi Kluczborskiej.
Znajdujący się tutaj sąd był organem apelacyjnym dla mieszkańców wsi, odwołujących się od wyroków sądów wiejskich. Osadnictwo wiejskie bowiem na tych terenach sięga również XIII wieku, np. lokacja Chocianowic nastąpiła już w 1213 r., Laskowic w 1239 r., a Lasowic Wielkich i Lasowic Małych w 1292 r.

Then, three towns of this subregion received civic rights, namely Wołczyn in 1261, Byczyna in 1268 as well as Kluczbork - the so far marketplace settlement - received the location document from Henryk IV Probus in 1274 becoming the main business and administrative centre of the Kluczbork Land.
The court located here was the body of appeal for the residents of the villages, appealing against the sentences of the rural courts. The rural settlement on these areas also reaches the 13th century, e.g. Chocianowice establishment followed already in 1213, Laskowice in 1239 and Małe and Wielkie Lasowice in 1292.

Kluczbork - fragment murów obronnych
The fragment of defensive walls
Kluczbork - Fragment der Verteidigungsmauer

Damals wurden die Stadtrechte drei Städten aus dieser Subregion: Wołczyn im Jahre 1261, Byczyna im Jahre 1268 und Kluczbork - das bisher eine Marktsiedlung war, verliehen. Kluczbork erhielt die Anlegungsurkunde von Henryk IV. Probus (Heinrich IV. Probus) 1274 und wurde zum Hauptzentrum für Wirtschaft und Verwaltung auf dem Lande von Kluczbork.
Ein hier bestehendes Gericht war ein Appelationsgericht für die Dorfeinwohner, die gegen die Urteile der Dorfgerichte Berufungen einlegten. Die Dorfansiedlung auf diesen Gebieten geht auch auf das 13. Jh. zurück, z.B. die Anlegung von Chocianowice erfolgte schon 1213, von Laskowice 1239, von Lasowice Wielkie und Małe 1292.
Die nächsten Jahre waren die Zeit einer regelmäßigen Entwicklung der Städte trotz sehr zahlreicher Änderungen der Eigentümer des Landes von Kluczbork, die die Städte als Schenkung, Nachlass oder Schuldpfand übergaben. Für eine kurze Zeit (1341- 1356) gelangten Kluczbork, Byczyna und Wołczyn unter die Herrschaft von Kazimierz Wielki, der das Land von Kluczbork dem König von Böhmen - Karl II. zum Tausch für das Herzogtum Warschau überließ. Am längsten war das Land von Kluczbork unter Herrschaft der Herrscher der Piastenlinie von Brzeg, bis zu ihrer Erlöschung 1675.
Im Jahre 1430 wurde das Land von Kluczbork durch Hussitenbewegung beherrscht. Das von den Hussiten besetzte Kluczbork wurde zum Zentrum dieser Bewegung in Schlesien und gleichzeitig zum Objekt der Angriffe gegen die Hussiten, die regelmäßig die Stadt zu erobern versuchten. Da diese Versuche ergebnislos waren, begann man mit den Verhandlungen. Gegen eine Geldentschädigung wurden Kluczbork und Byczyna von den Hussiten 1433 losgekauft. Wołczyn blieb in ihren Händen bis zum Jahr 1436, dann ging es auf die Dauer unter die Herrschaft der Herzöge von Oleśnica über. Über Kluczbork und Byczyna herrschten die Herzöge von Opole. Im Jahre 1536 kehrten Kluczbork und Byczyna dank der Bemühungen von Ferdinand I. in die Grenzen des Herzogtums von Brzeg zurück und blieben in diesen Grenzen bis zur Erlöschung des Geschlechts.
Auf die Herrschaftsjahre von Friedrich II. und Georg II. fiel auf diesen Gebieten die Reformationsentwicklung. Trotz eines anfänglichen Widerstands der mit der Stadt verbundenen Kreuzritter mit Rotem Stern sowie der Bürger begann sich der evangelisch Glaube zu verbrei-

Kolejne lata to okres systematycznego rozwoju miast, mimo bardzo częstych zmian właścicieli Ziemi Kluczborskiej, przekazujących miasta w darowiźnie, jako spadek czy w zastaw za długi. Na krótko /1341-1356/ Kluczbork, Byczyna i Wołczyn znalazły się we władaniu Kazimierza Wielkiego, który oddał Ziemię Kluczborską królowi Czech - Karolowi II w zamian za Księstwo Warszawskie. W sumie najdłużej Ziemia Kluczborska pozostawała w posiadaniu władców piastowskiej linii brzeskiej, aż do jej wygaśnięcia w roku 1675.

W 1430 roku Ziemia Kluczborska została ogarnięta ruchem husyckim. Kluczbork zajęty przez husytów stał się centrum tego ruchu na Śląsku i równocześnie obiektem ataków sił antyhusyckich, systematycznie podejmujących próby zdobycia miasta. Ponieważ próby te nie dały rezultatu, przystąpiono do negocjacji i za ekwiwalent pieniężny Byczyna i Kluczbork zostały wykupione z rąk husytów w 1433 r., zaś Wołczyn pozostawał w ich rękach do 1436 r., po czym przeszedł na stałe pod władanie książąt oleśnickich. Kluczborkiem i Byczyną władali książęta opolscy, ostatecznie w 1536 r., dzięki staraniom Ferdynanda I, Kluczbork wraz z Byczyną powróciły do księstwa brzeskiego, pozostając w nim aż do wygaśnięcia rodu.

Na lata panowania Fryderyka II i Jerzego II przypadł na tych terenach rozwój reformacji. Mimo początkowego oporu związanych z miastem Krzyżowców z Czer-

The following years is the period of a systematic town development, despite numerous changes in owners of the Kluczbork Land donating towns, as an inheritance or a colleteral. Between 1341 and 1356, for a short time, Kluczbork, Byczyna and Wołczyn became the property of the King Kazimierz Wielki, which gave the Kluczbork Land to the Czech King Karol II in exchange to the Warsaw Duchy. To sum up, the Kluczbork Land was in possession of the Piasts of the Brześć line (Polish dynasty of kings) for the longest time until their disappearance in 1675.

In 1430, the Kluczbork Land was seized by the Hussite movement. Kluczbork occupied by the Hussites, became the centre of this movement in the Silesia and at the same time a target of attacks of Anti-Hussite forces, systematically trying to conquer the town. As the attempts were not successful, negotiations started and for the money equivalent, Byczyna and Kluczbork were bought back from the Hussites in 1433, Wołczyn however remained in their possession until 1436, then it went to the Dukes of Oleśnica permanently. The Dukes of Opole ruled in Kluczbork and Byczyna, finally thanks to the Ferdynand I's efforts, Kluczbork together with Byczyna returned to the Brześć Duchy staying there until the house disappeared.

During the reign of Fryderyk II and Jerzy II, the development of the Reformation followed on these areas. De-

Byczyna - Rynek
Byczyna - Market Square
Byczyna - Markt

Byczyna - dawna fosa miejska
Byczyna - the former town moat
Byczyna - ehemaliger Festungsgraben der Stadt

ten. Beide Kirchen in Kluczbork wurden den Protestanten übergeben. In Wołczyn und Kluczbork wurden spezielle Schulen für polnische Pfarrer auf diesem Gebiet eröffnet. Die Bürger von Kluczbork blieben endlich in den nächsten Jahren dem Luthertum treu. Außer der religiösen Ebene beeinflusste die Reformation auch das Stadtleben: damals erfolgte eine entscheidende Verstärkung der herzoglichen Macht ohne Rücksicht auf die Rechte der Stadtselbstverwaltungsbehörden.

In der 2. Hälfte des 16. Jh. wurde das Land von Kluczbork zum Schauplatz der Auseinandersetzungen zwischen den polnischen und Habsburgermächten. Der polnische Erzbischof Maximilian Habsburg, der sich um den polnischen Thron bewarb, wurde in der Schlacht bei Byczyna vom Kanzler und Kronenheerführer (im ehemaligen Königreich Polen) Jan Zamojski am 24. Januar 1588 besiegt.

Zine schwere Etappe in der Geschichte dieses Landes fiel auf die Zeit des Dreißigjährigen Krieges, der zwischen den Protestantismus- und Katholizismusanhängern geführt wurde. Während des Krieges wurden die Städte mehrmals ausgeplündert. Erst der Kriegsabschluss brachte entsprechende Bedingungen für die Entwicklung dieser Region mit. Westfälischer Friede (1684) räumte den Herzogtümern von Brzeg und Oleśnica, d.h. dem ganzen Land von Kluczbork die Freiheit Augsburgische Konfession ein. Dank dessen wurde Kluczbork zu einem Kulturzentrum polnischer Protestanten sowie der sich hier und in anderen anliegenden

woną Gwiazdą oraz mieszczan, wiara ewangelicka zaczęła się rozszerzać; obydwa kościoły w Kluczborku oddano ewangelikom, w Wołczynie i w Kluczborku otwarto specjalne szkoły dla polskich pastorów na tym terenie. W efekcie mieszczanie kluczborscy pozostali wierni luteranizmowi w latach następnych. Oprócz sfery religijnej reformacja wpłynęła także na życie miasta: nastąpiło zdecydowane wzmocnienie władzy książęcej kosztem praw samorządu miejskiego.

W II połowie XVI wieku Ziemia Kluczborska stała się widownią walk między siłami polskimi i habsburskimi. Ubiegający się o tron polski arcyksiążę Maksymilian Habsburg został pokonany w bitwie pod Byczyną przez kanclerza i hetmana koronnego Jana Zamojskiego 24 stycznia 1588 roku. Trudny okres w dziejach tej ziemi to czasy wojny trzydziestoletniej, toczonej między zwolenspite the initial resistance from the Crusaders related with the town with the Red Star as well as the townsfolk, the evangelical religion started to broaden up, the both churches in Kluczbork were given to evangelists. Special schools for the Polish pastors were opened in Wołczyn and Kluczbork. As a result, the residents of Kluczbork became faithful to Lutheranism in the following years. Apart from the religious atmosphere, the Reformation also influenced the life of the town: the power of dukes became stronger at the expanse of the local government.

In the 2nd half of the 16th century, the Kluczbork Land witnessed the battles between the Polish and Habsburg's forces. On the 24th of January 1588, the chancellor and the commander-in-chief of the Polish army Jan Zamoyski defeated the archduke Maksymilian Habsburg, who ran for the Polish Throne, in the battle of Byczyna. The times of the Thirty Years' War is the difficult period in the history of this land. The war carried on between the followers of Protestantism and Catholicism. As a result of the war, the town was plundered on several occasions. Just after the war, the region had a chance for development. The Westphalia Peace (1648) granted the Brześć and Oleśnica Dukes , thus the whole Kluczbork Land, a freedom of profession of the Augsburg faith. As a result, Kluczbork became a cultural centre of the Polish protestants settling here and in other surrounding villages of the persecuted Arians. This is also heydays for the grammar school in Byczyna, famous for its high level of education.

After the death of the last Brześć Duke, Kluczbork and Byczyna went to the house of Habsburgs, yet in 1742 together with the whole Upper and Lower Silesia went to

Ortschaften niederlassenden verfolgten Arianer. Das war auch die Blütezeit des Gymnasiums in Byczyna, das durch ein hohes Unterrichtsniveau bekannt war.

Nach dem Tod des letzten Herzogs von Brzeg fielen Kluczbork und Byczyna den Habsburgern und 1742 gingen sie mit ganzem Ober- und Niederschlesien unter die preußische Herrschaft über. Diese Situation wurde auch trotz der nächsten schlesischen Kriege nicht geändert. Endgültig blieb das Land von Kluczbork unter deutscher Herrschaft in der Zeit von fast 200 Jahren. Kluczbork und Byczyna waren die Königsstädte, Wołczyn - das zum Magnatengeschlecht Posadowski gehörte, war eine Privatstadt bis zur Gesellschaftsordnungsreform von Stein und Hardenberg, die 1807 begonnen und mit neuer Verwaltungsaufteilung abgeschlossen wurde. Diese neue Aufteilung verursachte, dass Kluczbork zu einer Kreisstadt wurde. An den Kreis wurden außer den Dorfgemeinden auch Byczyna und Wołczyn angeschlossen. Die Grenzlage des Kreises hatte einen ungünstigen Einfluss auf seine Entwicklung. Die Situation änderte sich etwa dank dem Bau einer Eisenbahnlinie (die erste Strecke: Oleśnica - Namysłów- Kluczbork- Fosowskie 1868). Bis zur Zwischenkriegszeit blieb der Kreis ein traditionelles landwirtschaftliches Gebiet mit schwach entwickelter Gewerbeinfrastruktur, obwohl damals die Keime der zur Zeit tätigen Betriebe gegründet wurden: im

Kluczbork

nikami protestantyzmu a zwolennikami katolicyzmu, w wyniku której miasta były wielokrotnie plądrowane. Dopiero zakończenie wojny przyniosło warunki do rozwoju tego regionu. Pokój westfalski /1648 r./ przyznał księstwom brzeskiemu i oleśnickiemu, a więc całej Ziemi Kluczborskiej wolność wyznania augsburskiego. Dzięki temu Kluczbork stał się ośrodkiem kulturalnym polskich protestantów, osiedlających się tutaj i w innych okolicznych miejscowościach prześladowanych arian. Jest to również czas rozkwitu byczyńskiego gimnazjum, słynącego z wysokiego poziomu nauczania.

Po śmierci ostatniego księcia brzeskiego, Kluczbork i Byczyna przypadły Habsburgom, zaś w 1742 r. wraz z całym Górnym i Dolnym Śląskiem przeszły pod panowanie pruskie. Sytuacja nie uległa zmianie mimo kolejnych wojen śląskich. Ostatecznie Ziemia Kluczborska pozostała pod panowaniem niemieckim prawie 200 lat, Kluczbork i Byczyna jako miasta królewskie, zaś Wołczyn - pozostający w rękach magnackiego rodu Posadowskich był miastem prywatnym, aż do reformy ustrojowej Steina i Hardenberga zapoczątkowanej w 1807 r., zwieńczonej nowym podziałem administracyjnym, który spowodował, że od 1816 r. Kluczbork stał się miastem powiatowym. Do powiatu, obok gmin wiejskich weszły Byczyna i Wołczyn.

Przygraniczne położenie powiatu kluczborskiego wpływało niekorzystnie na jego rozwój; sytuacja nieco się poprawiła dzięki budowie linii kolejowej (pierwszy odcinek: Oleśnica - Namysłów - Kluczbork - Fosowskie w 1868 r.). W sumie aż do okresu międzywojennego powiat pozostał tradycyjnym obszarem rolniczym, ze słabo rozwiniętą infrastrukturą przemysłową, choć to wówczas powstały zalążki funkcjonujących obecnie zakładów: w 1893 r. powstała fabryka drożdży - dzisiejsza Śląska Fabryka Drożdży z Wołczyna czy zakład metalowy powstały w Kluczborku w 1905, obecna Fabryka Maszyn i Urządzeń „Famak".

II wojna światowa przyniosła zasadnicze zmiany, powiat przestał być obszarem nadgranicznym, dokonała się również znaczna wymiana ludności. Jednak już w kwietniu powołano Starostwo Powiatowe w Kluczborku, które dokonało wstępnego podziału administracyjnego Ziemi Kluczborskiej, a ostateczny podział został zatwierdzony rozporządzeniem wojewody śląsko - dąbrowskiego z 27 XI 1945 r. i obowiązywał do 1975 roku. Ponownie powiat kluczborski rozpoczął działalność w styczniu 1999 roku, obejmując swoim zasięgiem cztery gminy: Byczynę, Kluczbork, Wołczyn i Lasowice Wielkie.

Prussia. Despite the following Silesian wars, the situation did not change. Finally, the Kluczbork Land remained under the German reign for almost 200 years. Kluczbork and Byczyna as the royal towns, however Wołczyn - the property of the magnate house of Posadowski was a private town until the system reform of Stein and Hardenberg initiated in 1807 and crowned with the new administrative division, which since 1816 made Kluczbork a county town. Byczyna and Wołczyn were incorporated to the county next to the rural communes.

The borderland location of the Kluczbork County had a negative impact on its development, the situation improved a bit thanks to the construction of the railway line - the first section: Oleśnica - Namysłów - Kluczbork - Fosowskie in 1868. All in all, the county remained a traditional agricultural region with poorly developed industrial infrastructure until the interwar period. Although, in this period the first plants emerged, presently operating: in 1893, the yeast factory was established - the today Silesian Yeast Factory from Wołczyn, or the metal factory established in Kluczbork in 1905, presently "Famak" Machinery and Equipment Factory.

The Second World War brought considerable changes, the county was not longer a borderland area and a considerable exchange in population followed. However already in April, the County Township in Kluczbork followed, which undertook an initial administrative division of the Kluczbork Land and the final division was approved with the decree of the head of the Śląsko-Dąbrowskie Province from the 27th of November 1945 and was binding until 1975. The Kluczbork County regained its position in 1999 including four communes, namely Byczyna, Kluczbork, Wołczyn and Laskowice Wielkie.

Jahre 1893 entstand das Hefewerk - der heutige Hefebetrieb von Śląsk in Wołczyn, 1905 wurde in Kluczbork der Metallbetrieb gegründet, der zur Zeit als Maschinen- und Anlagebetrieb "FAMAK" funktioniert.

Während des 2. Weltkriegs traten grundsätzliche Änderungen ein. Der Kreis hörte auf ein Grenzgebiet zu sein. Damals kam es auch zum Bevölkerungsaustausch. Schon im April wurde die Kreisstarostei in Kluczbork gegründet, die die Eintrittsverwaltungsaufteilung des Landes von Kluczbork durchführte. Die endgültige Aufteilung wurde kraft der Verordnung des Wojewoden der Śląsko- Dąbrowskie Wojewodschaft vom 27. November 1945 genehmigt und war bis zum Jahr 1975 gültig. Nochmals nahm der Kreis Kluczbork seine Tätigkeit im Januar 1999 auf und umfasste in seinen Grenzen vier Gemeinden: Byczyna, Kluczbork, Wołczyn und Lasowice Wielkie.

Wołczyn - historyczne obiekty fabryki drożdży
Wołczyn - historic facilities of the yeast factory
Wołczyn - Historische Objekte der Hefefabrik

Powiat kluczborski obfituje w wyjątkowe, niezwykle interesujące zabytki, nierozerwalnie związane z historią tych ziem, przypominające o średniowiecznych korzeniach miast i wsi, jak chociażby do tej pory czytelne układy urbanistyczne, tzw. typu wrzecionowatego, starówek w Byczynie czy Kluczborku.

The Kluczbork County is rich in unique, incredibly interesting historic monuments inseparably associated with the history of this land recalling the medieval roots of the towns and the villages, such as the clear so far urban arrangements of the so-called spindle-shaped old towns in Byczyna or Kluczbork.

Der Kreis Kluczbork ist an einzigartigen, außergewöhnlich interessanten Denkmälern, die mit der Geschichte dieser Länder zusammenhängen und an mittelalterliche Wurzeln der Städte und Dörfer erinnern, reich. Ein Beispiel dafür stellen deutliche Städtebausysteme der Altstadt vom sog. spindelförmigen Typ in Byczyna und Kluczbork.

Byczyna - wieża bramna „Polska"
Byczyna - "Polska" tower gate
Byczyna - „Polska" Torturm

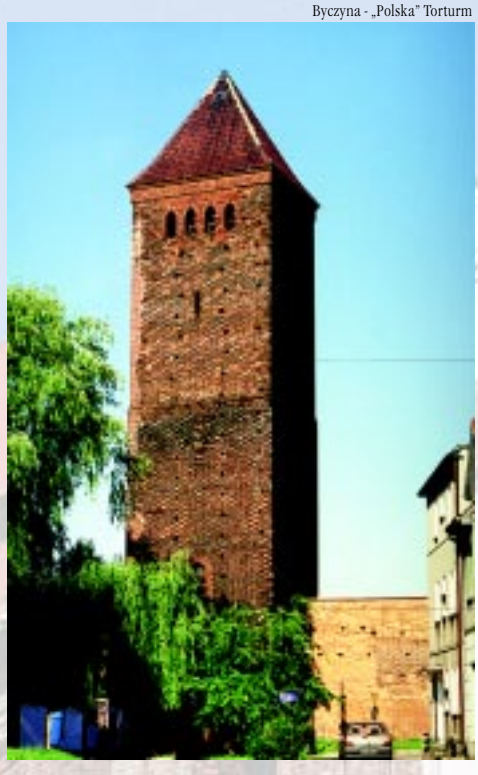

Byczyna - Ratusz
Byczyna - Town Hall
Byczyna - Rathaus

Byczyna - kościół ewangelicki pw. św. Mikołaja
Byczyna - the Saint Mikołaj's Evangelic church
Byczyna - Evangelische Hl.-Nikolaus-Kirche

Kościół ewangelicki pw. Zbawiciela. Kluczbork
The Saviour's Evangelic church. Kluczbork
Evangelische Erlöser-Kirche, Kluczbork

Szczególnie interesująca pod tym względem jest Byczyna, gdzie zachowały się niemal w całości mury obronne pochodzące z XV i XVI wieku z dwiema wieżami bramnymi od wschodu i zachodu: Polską i Niemiecką oraz basztą Piaskową - wzmacniającą obronność miasta od południa. Z końca XIV w. pochodzi kościół ewangelicki pod wezwaniem św. Mikołaja, pierwotnie katolicki, przejęty w połowie XVI w. przez protestantów. Jest to kościół murowany z cegły, bazylikowy o konstrukcji filarowo - szkarpowej powszechnie wówczas występującej w Małopolsce - szczególnie w Krakowie, z wydatną wieżą od zachodu. Prezbiterium i nawy nakryte są sklepieniem krzyżowo - żebrowym. We wnętrzu zachował się nadnaturalnej wielkości krucyfiks gotycki /z ok. 1530 r./ przypisywany tzw. szkole krakowskiej wywodzącej się z kręgu uczniów Wita Stwosza. Ciekawym przykładem malarstwa epitafijnego z II połowy XVI w. jest malowany na desce obraz przedstawiający scenę Chrztu w Jordanie i rodzinę zmarłego Alberta Opali - pierwszego byczyńskiego pastora. Rodowód gotycki ma obecna kaplica cmentarna pw. św. Jadwigi, usytuowana poza murami miejskimi, oraz ratusz - zniszczony podczas pożarów w 1719 i 1757 r., który został odbudowany w stylu barokowym. Z okresu baroku pochodzi również kościół parafialny pw. św. Trójcy z wyposażeniem wnętrza pochodzącym z XVIII i XIX wieku. Gotycki kościół ewangelicki zachował się także w Kluczborku. Murowany z kamienia i cegły, częściowo został otynkowany. Kościół był wielokrotnie odnawiany, szczególnie po pożarach: po 1737 r. przebudowano wnętrze, a po 1795 r. nadbudowano wyższe kondygnacje wieży.

Byczyna is particularly interesting when it comes to historic monuments, it features almost untouched defensive walls coming from the 15th and the 16th century with two gate towers from the east and the west - Polska and Niemiecka as well as the Piaskowa keep reinforcing the town's defences from the south. The Saint Mikołaj's evangelical church, originally catholic comes from the end of the 14th century. It was taken over by evangelists in the middle of the 16th century. This is a bricked church, basilica style featuring pillar and buttress structure (then common in Małopolska Region - particularly in Cracow) with the prominent tower from the west. The chancel and naves are covered with the rib vault. The interior features the Gothic crucifix of an unnatural size (around 1530) attributed to the so-called Cracow school originating from the group Wit Stwosz's pupils. The interesting example of the epitaphic painting from the 2nd half of the 16th century is a painting painted on a board and featuring the Baptism in Jordan and the family of Albert Opala - the first pastor of Byczyna. The present Saint Jadwiga's cemetery chapel, situated beyond the town walls has the Gothic origin. The town hall destroyed during the fires in 1719 and 1757 has been rebuilt according to the Baroque architecture. The Saint Trinity's parish church with the interior equipment coming from the 18th and the 19th century also comes from the Baroque period.
The Gothic evangelical church also been preserved in Kluczbork (made of stones and bricks, partially plastered). The church was renovated on several occasions, especially after the fires: after 1737 the interior was converted

Besonders interessant in dieser Hinsicht ist Byczyna, wo fast komplett die Verteidigungsmauer aus dem 15. und 16. Jh. mit zwei Tortürmen vom Osten und Westen: dem Polska- und dem Niemiecka- Tor und der Piastowska- Bastei, die den Verteidigungszustand der Stadt vom Süden verstärkt, erhalten blieb. Auf das Ende des 14. Jh. geht die evangelische Hl.-Nikolaus- Kirche, ursprünglich katholische Kirche, in der Mitte des 16. Jh. von den Protestanten übernommen, zurück. Das ist eine gemauerte Basilikakirche aus Ziegel, mit einem beträchtlichen Turm vom Westen, gebaut in der Pfeiler- und Strebekonstruktion, die damals üblich in Małopolska, insbesondere in Kraków auftrat. Das Presbyterium und die Schiffe sind mit Kreuz- und Rippengewölbe gedeckt. Im Innenraum erhielt sich ein gotisches Kruzifix (um 2530) mit übernatürlicher Größe, zugeschrieben der sog. Krakauer Schule, die aus dem Schülerkreis von Veit Stoß stammte. Ein interessantes Beispiel für die Epitaphmalerei aus der 2. Hälfte des 16. Jh. ist ein auf Brett gemaltes Gemälde mit der Darstellung der Taufe im Fluss Jordan und der Familie des gestorbenen Albert Opala - des erste Pfarrers in Byczyna. Gotischer Herkunft sind die heutige Hl.-Hedwig-Friedhofskapelle, die außerhalb der Stadtmauern gelegen ist, und das Rathaus - verwüstet während der Brände 1719 und 1757. Es wurde im Barockstil wieder aufgebaut. Auf die Barockzeit geht auch die Hl.-Dreifaltigkeitspfarrkirche mit der Innenausstattung aus dem 18. und 19. Jh.
Eine gotische evangelische Kirche überdauerte auch in Kluczbork. Dieses aus Stein und Ziegel gemauerte Kirche wurde in Fragmenten verputzt. Die Kirche wurde mehrmals erneuert, besonders nach den Bränden: nach 1737 wurde der Innenraum umgebaut, nach 1795 wurden die nächsten Turmstockwerke errichtet. Der in Hinsicht auf den Stil einheitliche Kircheninnenraum vertritt den

Kluczbork - zabytkowe organy w kościele ewangelickim pw. Zbawiciela
Kluczbork. Historic organs in the Saviour's Evangelic church
Kluczbork - Historische Orgel in der Evangelischen Erlöser-Kirche

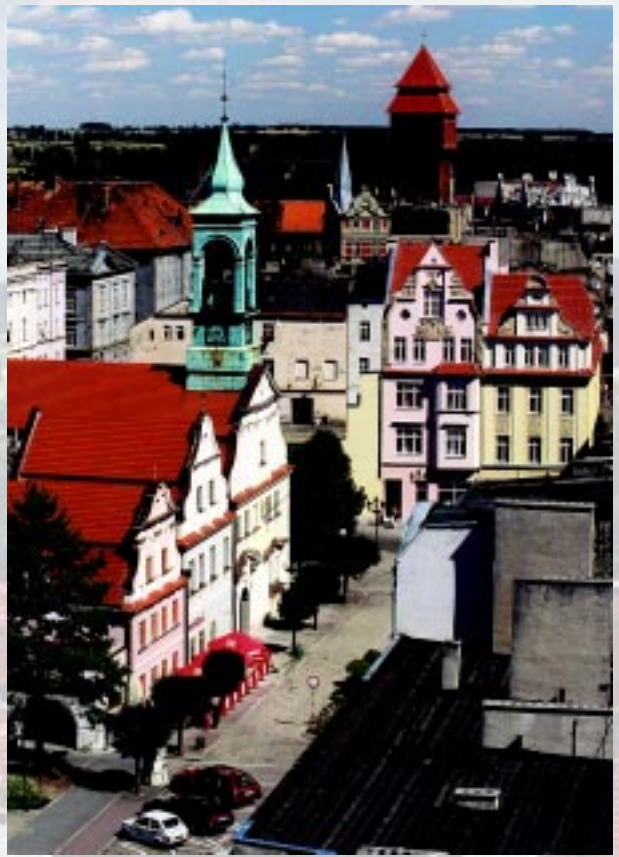

Kluczbork - widok na Ratusz
Kluczbork - the view over the Town Hall
Kluczbork - Blick auf das Rathaus

Wnętrze kościoła, jednolite stylowo reprezentuje styl regencyjno - rokokowy z około połowy XVIII wieku. Kościół ten jest obecnie nie tylko miejscem gromadzenia wiernych, ale także centrum kulturalnym - cyklicznie, już od czerwca do października odbywają się tutaj koncerty organowe artystów polskich i europejskich . Z XVIII w. pochodzi również w Kluczborku budynek kluczborskiego ratusza, pierwotnie z rzędem przylegających kamieniczek zwanych „dwunastoma apostołami", z których po pożarze w 1925 r. zachowały się tylko dwie.

Powiat kluczborski to miejsce, gdzie zachowała się bardzo liczna grupa kościołów drewnianych; większość z nich powstała dla potrzeb ewangelików, stąd charakteryzują się one określonym programem budowlanym: w większości z nich dąży się do nadania świątyni jednolitego charakteru sali zgromadzeń m.in. poprzez stosowanie empor, a w bryle zewnętrznej - podkreśla się prostotę budowli. Najstarszy na tym terenie jest, jeszcze przedreformacyjny kościół w Bąkowie zbudowany około 1500 r. W kościele tym znajduje się bardzo interesujący tryptyk rzeźbiony i malowany z około 1370 r. przedstawiający życie Marii, patronki kościoła, przeniesiony tu najprawdopodobniej z kościoła minorytów w Opolu w XIX w. po kasacie zakonu.

Szesnastego wieku sięga historia kościoła w Miechowej, w którym na uwagę zasługuje wyposażenie wnętrza po- and after 1795, the church was extended by higher storeys of the tower. The interior of the church featuring one style, namely Regency and Rococo architecture from around the 18th century. This church is presently not only the place of the faithful gatherings, but also a cultural centre. The serial organ concerts of the Polish and European artists are taking place from June until October. The town hall building in Kluczbork, originally with the row of adjacent tenement houses, the so-called "twelve apostles" (only two survived after the fire in 1925), also comes from the 18th century.

The Kluczbork County is the place, where very numerous group of wooden churches has been preserved. The majority has been created for the needs of the evangelists, thus the churches are characterised by their specific building programme. Generally, the most of them leads to a uniform character of a gathering hall by applying gallery in the external structure - a simplicity of the structure is emphasised here. The church established before the Reformation from 1500 is the oldest in this area. The interior of the church features a very interesting sculptured and painted triptych from around 1370 featuring the life of the Virgin Mary, the patron saint of the church, brought here probably from the church of Minors in Opole in the 19th century after elimination of the order.

The history of the church in Michowa reaches the sixteenth century, its interior is coming from the period of the church conversion in 1628 and deserves a particular attention. It is characterised by one style referring with its form to the Late-Renaissance patterns. The interior also features polychromy covering the ceiling, columns and galleries, it was made by the local painters from the 17th century.

Regentschafts- und Rokokostil aus der Zeit um die Mitte des 18. Jh. Diese Kirche ist ein Versammlungsort der Gläubigen sowie ein Kulturzentrum - hier finden regelmäßig vom Juni bis Oktober Orgelkonzerte polnischer und europäischer Künstler statt. Auf das 18. Jh. geht auch das Rathausgebäude in Kluczbork zurück. Ursprünglich stieß an das Rathaus eine Reihe von Bürgerhäusern, die "zwölf Apostel" genannt wurden, an. Nach dem Brand 1925 blieben nur zwei Bürgerhäuser erhalten.

Der Kreis Kluczbork ist ein Ort, in dem eine sehr zahlreiche Gruppe von hölzernen Kirchen überdauerte. Sie entstanden hauptsächlich für Bedarf der Protestanten. Daher zeichnen sie sich durch ein bestimmtes Bauprogramm aus. Sie streben meistens zur Verleihung der Kirche des Charakters eines Versammlungsortes u.a. durch die Verwendung der Emporen. Im äußeren Kirchenkörper wird die Geradheit des Objekts betont. Am ältesten auf diesem Gebiet ist die Kirche in Bąków, die noch vor der Reformation, um das Jahr 1500 gebaut wurde. In dieser Kirche befindet sich ein sehr interessantes geschnitztes und gemaltes Triptychon aus der Zeit um das Jahr 1370, das das Leben von Mariä, die Schutzheilige der Kirche darstellt. Es wurde wahrscheinlich aus der Kirche der Minoriten in Opole im 19. Jh. nach der Aufhebung des Ordens übertragen.

Auf das 16. Jh. ist die Geschichte der Kirche in Miechowa zurückzuführen, in der die Innenausstattung bemerkenswert ist, die aus der Zeit des Umbaues der Kirche 1628 stammt. Kennzeichnend für dieses Objekt ist die Stileinheitlichkeit, deren Form an die Spätrenaissancemuster anknüpft. Im Innenraum überdauerte auch eine Polychromie, die Decke, Pfähle und Emporen deckt, die von lokalen Malern im 17. Jh. ausgeführt wurde.

Bąków - kościół par. pw. Wniebowzięcia NPM. Ołtarz główny
Bąków. The Assumption of the Holiest Virgin Mary's church. Main altar.
Bąków - Himmelfahrt- der- Heiligsten-Jungfrau-Mariä-Kirche, Hauptaltar

Miechowa - parafia Kostów, nawa główna z widokiem na prospekt organowy
Miechowa. The Kostów parish, main nave with the view over the organs
Miechowa - Pfarrei Kostów, Hauptschiff mit der Ansicht des Orgelprospektes

Kościół w Brzezinkach pw. NMP, wnętrze - widok na prezbiterium
The Holiest Virgin Mary's church in Brzezinki. Interior -view over the chancel
Heiligste-Jungfrau-Mariä-Kirche in Brzezinki, Ansicht des Presbyteriums

chodzące z okresu przebudowy kościoła w 1628 r., odznaczające się jednorodnością stylową nawiązującą formą do wzorów późnorenesansowych. We wnętrzu zachowała się także polichromia, pokrywająca strop, słupy i empory, wykonana przez lokalnych malarzy w XVII wieku.

Ciekawym zabytkiem jest kościół drewniany w Brzezinkach, wybudowany około 1550 r. Kościół ten wzniesiony z funduszów mieszkańców wsi, był przez nich przez stulecia rozbudowywany i upiększany. Nazwiska ich zostały utrwalone na ławach, świecznikach, ścianach i bramkach, np. napis wymalowany w kartuszu na belce stropowej, najprawdopodobniej dotyczy rozbudowy kościoła dokonanej dzięki funduszom organisty, Michała Głąba w 1776 r. W kościele tym zachowała się polichromia o motywach ornamentalnych.

Charakterystycznym przykładem kościoła katolickiego jest kościół parafialny pw. Narodzenia NPM w Chocianowicach, wybudowany w 1662 r., do 1810 r. pozostający pod patronatem zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą. Zbudowany w konstrukcji zrębowej z wieżą o konstrukcji słupowej, otoczony jest od strony północnej: przy nawie i częściowo przy wieży sobotami, które wraz z sygnaturką nad nawą przyczyniają się do malowniczego charakteru całej budowli.

Wejście do kościoła w Brzezinkach
Entry to the church in Brzezinki
Eingang in die Kirche in Brzezinki

Równie interesującą grupę zabytków na tych terenach stanowi budownictwo neogotyckie. Pięknym przykładem obiektu sakralnego jest kościół w Tułach, projektu Aleksego Langera, wybudowany w 1853 r., murowany z cegły, zdobiony sterczynami, maswerkami i maszkaronami czy kościół parafialny w Wołczynie, pw. NMP Niepokalanie Poczętej, wybudowany w latach 1859-61 oraz budynek gospodarczy - spichlerz neogotycki w Byczynie, o elewacji szczytowej schodkowej, dekoracyjnie rozczłonkowanej okienkami i blendami.
Na terenie powiatu zachowały się również przykłady założeń pałacowo - parkowych, wiele z nich odzyskuje blask po latach zapomnienia i niszczenia, na nowo wpisując się w krajobraz wsi. Wśród wielu założeń warto wymienić klasycystyczny dwór w Miechowej, pałac w Tułach czy remontowany pałac neoklasycystyczny w Smardach Dolnych.
Miasta tego regionu, szczególnie Byczyna i Kluczbork, obfitują w zabudowę miejską z końca XIX w. i początku XX w., tworzącą malownicze zakątki i uliczki, będące równocześnie ciekawymi przykładami architektury tego okresu.

Kościół w Wołczynie
pw. NMP Niepokalanie Poczętej
The Immaculate Conception's
church in Wołczyn
Kirche in Wołczyn

Kościół w Tułach pw. MB Bolesnej
The Suffering Virgin Mary's church in Tuły
Schmerzensmutter-Kirche in Tuły

The wooden church in Brzezinki, established in around 1550 is an interesting place to visit. The church constructed from the funds of the residents of the villages has been extended and beautified over the centuries. Their names have been inscribed on the benches, candlesticks, walls and gates, for instance, the inscription painted in cartouche on the floor beam, most probably concerns the extension of the church carried out thanks to the funds of the organist, Michał Głąb in 1776. The church has the preserved polychromy featuring ornamental motives.
The characteristic example of a catholic church is the Birth of the Holiest Virgin Mary's church in Chocianowice established in 1662 being under the patronage of the order of the Crusaders with the Red Star. It was constructed in carcass structure with the tower of the pillar structure, it is surrounded from the northern side by the low arcades, which together with signature over the nave contribute to the picturesque character of the whole structure.
The equally interesting group of historic monuments on these areas is the Neo-Gothic development, the church in Tuły is a beautiful example of the sacred architecture

Ein interessantes Denkmal ist die hölzerne Kirche in Brzezinki, die um das Jahr 1550 aus den Mitteln der Dorfeinwohner gebaut wurde. Sie wurde jahrhundertelang von ihnen ausgebaut und verziert. Ihre Namen wurden auf Bänken, Leuchtern, an den Wänden und Toren aufgezeichnet. Eine Aufschrift in der Kartusche auf dem Deckenbalken bezieht sich höchstwahrscheinlich auf den Kirchenausbau, durchgeführt dank den Mitteln des Orgelspielers Michał Głąb 1776. In dieser Kirche blieb eine Polychromie mit Ornamentalmotiven erhalten.
Ein charakteristisches Beispiel für die katholische Kirche ist die Geburt-der-Jungfrau-Mariä- Pfarrkirche in Chocianowice, die 1662 errichtet wurde und bis zum Jahr 1810 unter dem Patronat des Ordens der Kreuzritter mit Rotem Stern stand. Die Kirche wurde in der Kammkonstruktion mit einem Turm von der Pfahlkonstruktion gebaut. Das Objekt ist vom Norden am Schiff und teilweise am Turm von niedrigen Bogengängen (typisch für die hölzernen Dorfkirchen) umgeben, die mit einem Dachreiter über dem Schiff dem ganzen Bau einen malerischen Charakter verleihen.
Eine gleich interessante Denkmalgruppe auf diesen Gebieten bildet der neugotische Bau. Ein schönes Beispiel

Pałac w Tułach
Palace in Tuły
Palast in Tuły

of the Aleksander Langner's design. It was established in 1853 in bricks, decorated with pinnacles, traceries and mascarons or the Immaculate Conception of the Holiest Virgin Mary's parish church in Wołczyn established between 1859 and 1861 as well as a farm building - the Neo-Gothic granary in Byczyna with stepped and gable facade, decorated with small windows and blind windows.

The county also includes the examples of the palace and park complexes, many of them gains their glamour after years of oblivion and destruction newly inscribing into rural landscape. Among the many historic monuments, the classicist manor house in Miechowa, the palace in Tuły, or the repaired Noe-Classicist palace in Smardy Dolne. The towns of this region, particularly Byczyna and Kluczbork are rich in urban development from the end of the 19th century and the beginning of the 20th century creating the picturesque nooks and streets, being at the same time the interesting examples of architecture from this period.

für ein Sakralobjekt ist eine Kirche in Tuły, gebaut 1853 nach dem Entwurf von Aleksy Langer. Das ist ein aus Ziegel gemauertes Gebäude, verziert mit Pinakeln, Maßwerken und Maskaronen. Andere interessante Objekte sind die Hl.- Jungfrau-Mariä-unbefleckter-Empfängnis-Pfarrkirche, die in den Jahren 1859-61 errichtet wurde sowie ein Wirtschaftsgebäude - neugotischer Speicher in Byczyna mit der Spitzen- und treppenartigen Fassaden, schmückend zerstückelt mit kleinen Fenstern und Blenden.

Im Kreis überdauerten auch Beispiele für Palast- und Parkanlagen. Viele von ihnen gewinnen den Glanz nach Jahren der Vergessenheit und Verwüstung wieder und werden aufs Neue in die Dorflandschaft eingetragen. Unter zahlreichen Anlagen sind klassizistischer Meierhof in Miechowa, Palast in Tuły und der zur Zeit renovierte neuklassizistische Palast in Smardy Dolne anzumerken.

Die Städte dieser Region, insbesondere Byczyna und Kluczbork, sind an den Objekten der Stadtbebauung aus dem Ende des 19. und dem Anfang des 20. Jh. reich. Einzelne Objekte bilden malerische Schlupfwinkel und Gassen, die gleichzeitig interessante Beispiele für die Architektur dieser Zeit sind.

Kluczbork, ul. Pułaskiego
Kluczbork. Pułaskiego Street
Kluczbork - Pułaskiego-Str.

Walory turystyczne Ziemi Kluczborskiej zapraszają na tereny wypoczynkowe powiatu wszystkich tych, którzy szukają ucieczki od zgiełku wielkich miast.

The tourist features of the Kluczbork Land invite to the recreational areas of the county all those, who seek escape from the tumult of large cities.

Die touristischen Attraktionen des Landes von Kluczbork laden zu den Erholungsgebieten im Kreis alle Personen, die nach einem Fluchtort vom Lärm der Großstädte suchen, ein.

Znajdują się tu urokliwe zakątki ukryte pośród lasów i zbiorników wodnych. Znaczna część powiatu to właśnie lasy bogate w zwierzynę: jelenie, sarny, dziki jak również zwierzęta drobne: zające, bażanty, kuropatwy, kaczki, lisy, borsuki. Licznie gniazduje tu także bocian czarny. Dziewiczy krajobraz, obfitość zwierzyny oraz bogate runo leśne zapewnia udane grzybobranie, a nad to zachęca do odpoczynku w ciszy i spokoju na łonie przyrody.

Przyjemnością mogą być wędrówki po trasach wiodących przez zagubione wśród lasów rezerwaty przyrody, do których należą m.in.: rezerwat przyrody w Szumiradzie i Bażanach. Ponadto godna uwagi jest również, niezwykle pięknie zachowana, aleja dębów na trasie Nowa Bogacica - Piec, w której wszystkie okazy liczą minimum 300-400 lat.

Atrakcyjne tereny w miejscowościach Szumirad, Trzebiszyn i Tuły stwarzają idealne warunki na lokalizację domków letniskowych. Wszystkich zaś pragnących spokoju i odprężenia serdecznie zapraszamy do zaplanowania dłuższego pobytu w Ośrodku Turystyczno-Wypoczynkowym w Bąkowie, w którym istnieje możliwość obcowania z naturalnym środowiskiem. Ośrodek zapew-

This is a place with charming nooks hidden among forests and water reservoirs. Considerable part of the county includes forest areas abundant in game, such as deers and wild boars as well as small animals, such as hares, pheasants, partridges, ducks, foxes and beavers. Black stork is occurring here numerously. The virgin landscape, abundance in game as well as undergrowth assures successful mushroom picking and moreover encourages resting in silence and peace in the open.

Trips on the routes leading through the remote nature reserves, such as the nature reserve in Szumirad and Bażany could be pleasurable as well. Moreover, the beautifully preserved avenue of oaks on the Nowa Bogacica - Piec route is also worth mentioning and where all species are from 300 up to 400 years old.

The attractive areas in Szumirad, Trzebiszyn and Tuły create ideal conditions for summer housing development. All those willing to relax, we warmly encourage to plan a longer stay in the Tourist and Recreational Centre in Bąków, where there is a possibility to commune with natural environment and at the same time assures

Hier befinden sich wunderschöne Schlupfwinkel, versteckt unter den Wäldern und Gewässern. Ein großes Fragment des Kreises nehmen an Tieren: Hirschen, Rehen, Wildschweinen sowie Kleinwild: Hasen, Fasanen, Rebhühnern, Enten, Füchsen und Dachsen reiche Wälder ein. Hier nistet auch zahlreich Schwarzer Storch. Unangetastete Landschaft, der Überfluss an Tieren und abwechslungsreiches Unterholz sichern ein gelungenes Pilzesammeln und locken zur Erholung in Stille und Ruhe im Freien an.

Ein Vergnügen können Wanderungen an den Routen durch unter den Wäldern verlorene Naturschutzgebiete sein, zu denen u.a. das Naturschutzgebiet in Szumirada und Bażany gehören. Darüber hinaus ist eine außergewöhnlich schön erhaltene Eichenallee an der Route Nowa Bogacica- Piec bemerkenswert, in der alle Exemplare mindestens 300- 400 Jahre alt sind.

Attraktive Gebiete in den Ortschaften Szumirad, Trzebiszyn und Tuły schaffen vortreffliche Bedingungen für die Lokalisierung der Bungalows. Alle Menschen, die Ruhe genießen und sich entspannen möchten, laden wir herzlich zur Planung eines längeren Aufenthalts im Touristik- und Erholungszentrum in Bąków ein, in dem die Möglichkeit besteht, mit der Naturumwelt umzugehen. Das Zentrum sichert die Übernachtungsinfrastruktur mit kompletter Sozialbasis. Man kann Erholungs- und Sportanlagen, d.h. Schwimmbad, Stausee mit Möglichkeit der Ausleihung der Schwimmzeuge, Volleyball-, Basketball-, Tennis-, Kinderspielplatz in Anspruch nehmen.

Der Kreis Kluczbork ist größtenteils ein landwirtschaftliches Gebiet. Aus diesem Grunde erschien hier eine Touristikform, nämlich der Agrartourismus, dessen Blüte am nordwestlichen Rande der Śląska- Hochebene im unseren Kreis zu beobachten ist.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bąkowie
Sport and Recreation Centre in Bąków
Sport- und Erholungszentrum in Bąków

nia bazę noclegową z pełnym zapleczem socjalnym, jak również możliwość korzystania z urządzeń rekreacyjno-sportowych, takich jak: basen, zalew z możliwością korzystania ze sprzętu pływającego oraz boiska do siatkówki i koszykówki, kort tenisowy, plac zabaw dla dzieci.
Powiat kluczborski jest w większości terenem rolniczym, a więc zagościła tu również taka forma turystyki, jak agroturystyka, której rozkwit można zauważyć na północno-zachodnim krańcu Wyżyny Śląskiej naszego powiatu.

Kultura w powiecie

Życie kulturalne powiatu skupia się wokół Miejsko - - Gminnych Instytucji Kultury oraz parafii rzymskokatolickich i ewangelicko-augsburskich. Ogólnie ujmując na terenie naszego powiatu odbywa się co roku wiele atrakcyjnych imprez regionalnych, jak i lokalnych, które stanowią integralną całość w tworzeniu oferty turystycznej; warte polecenia są przede wszystkim:

- Spotkanie Młodych w Wołczynie
- Dożynki Gminne w poszczególnych gminach naszego powiatu
- Powiatowe Prezentacje Kulturalne w Powiecie
- Międzynarodowy Wyścig Kolarski po Ziemi Kluczborskiej
- Międzynarodowy Zlot Piłkarzy Weteranów w Byczynie.

accommodation with full social facilities and gives a chance to take advantage of recreational and sport facilities, such as a swimming pool, water reservoir with a possibility to use water sport equipment. There are also a basket and volley ball courts, tennis court and playground.
The Kluczbork County is mostly agricultural, so the form of tourism such as countryside tourism settled here, which is the prime in the south-western end of the Ślęska Valley of our county.

Culture in the county

The cultural life of the county concentrates in the Municipal Institutes of Culture as well as in the Roman Catholic as well as Evangelical and Augsburg parishes. Generally, every year many attractive regional and local events are taking place in the county, which make an integral lot in creating tourist offers. The worth mentioning are events like:

- Meeting of Young in Wołczyn
- Harvest Home in individual communes of our county
- The County Cultural Presentations in the county
- International Cycling Race on the Kluczbork Land
- International Veteran Footballers Rally in Byczyna.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bąkowie
Sport and Recreation Centre in Bąków
Sport- und Erholungszentrum in Bąków

Aleja dębowa na terenie Nowa Bogacica - Piec
The oak avenue within Nowa Bogacica's area - the furnace
Eichenallee auf den Gebiet Nowa Bogacica - Piec

Kultur im Kreis

Das Kulturleben des Kreises konzentriert sich um die Stadt- und Gemeindekulturzentren, die römisch- katholischen und evangelisch- augsburgische Kirchen. Insgesamt finden in unserem Kreis jedes Jahr zahlreiche attraktive regionale und lokale Veranstaltungen statt, die einen integralen Teil in der Gründung des touristischen Angebots bilden. Empfehlenswert sind hauptsächlich die folgenden Veranstaltungen:

- Treffen der Jugendlichen in Wołczyn
- Gemeindeerntefest in einzelnen Gemeinden unseren Kreises
- Kreiskulturschau im Kreis
- Internationale Radrennen durch das Land von Kluczbork
- Internationales Treffen für Fußballveteranen in Byczyna.

Polecamy wędrówki rowerowe po Ziemi Kluczborskiej trasą drewnianych kościółków, które tworzą charakterystyczny i malowniczy element naszego krajobrazu, świadczący nie tylko o historii budowlanej regionu, ale przede wszystkim o losach mieszkańców tych ziem.

We recommend bicycle trips on the Kluczbork Land following the route of the wooden churches, which make up a specific and picturesque element of our landscape showing not only the building history of the region, but most of all the fates of the residents of this land.

Wir empfehlen Radausflüge durch das Land von Kluczbork die Route hölzerner Kirchen entlang, die ein einzigartiges und malerisches Element unserer Landschaft bilden, das von der Baugeschichte der Region aber hauptsächlich vom Schicksal der Einwohner dieser Länder zeugt.

Nasale - kościół ewangelicki pw. św. Wawrzyńca
Nasale - the Saint Warzyniec's Evangelic church
Nasale - Evangelische Hl.-Laurentius-Kirche

Biskupice kościół pw. św Jana Chrzciciela
Biskupice - The Saint Jan Chrzciciel's church
Biskupice - Hl. - Johannes-der-Täufer-Kirche

Bąków - kociół pw. Wniebowzięcia NPM
Bąków - the Assumption of the Holiest Virgin Mary's church
Bąków - Himmelfahrt-der-Heiligsten-Jungfrau-Mariä-Kirche

Biskupice

Kościół drewniany w Biskupicach zbudowany ok. 1567 r. został zniszczony w 1588 r. Obecny kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela (należący do dawnej parafii Polanowice) wzniesiono w 1626 r. Drewniany, orientowany o konstrukcji zrębowej, z wieżą konstrukcji szkieletowej z 1777 r. Budowniczym kościoła był cieśla Hans Hase. Do dnia dzisiejszego zachowały się epitafia chłopskie zawieszone na emporach.

Nasale

Kościół drewniany w Nasalach pw. św. Wawrzyńca, zbudowany został w XVI w. w Zdzieszowicach, pow. Olesno, przebudowany tamże w 1730 r. W roku 1939 został przeniesiony do miejscowości Nasale.
Kościół drewniany konstrukcji zrębowej, orientowany, na podmurowaniu z cegły. W głównym ołtarzu obraz Ecce Homo z II poł. XIX w. Organy rokokowe.

Maciejów

Drewniany kościół w Maciejowie wzmiankowany był w 1446 r. W roku 1532 przejęty przez protestantów. Obecny kościół, orientowany, zbudowany został na przełomie XVI/XVII wieku w konstrukcji zrębowej na podmurowaniu ceglanym. Jest jednym z najmniejszych kościołów drewnianych powiatu kluczborskiego. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVII i XVIII wieku.

Biskupice

The wooden church in Biskupice erected in around 1567 was destroyed in 1588. The present Saint Jan Chrzciciel's parish church (belonging to the former Polanowice parish) was established in 1626. The oriented church with carcass structure with the tower featuring frame construction from 1777. The carpenter Hans Hase was the constructor of the church. The peasant epitaphs hanging on the galleries have been preserved until now.

Nasale

The Saint Wawrzyniec's wooden church was build in the 16th century in Zdzieszowice (Olesno County) and converted there in 1730. In 1939, it was moved to Nasale. The wooden church with carcass structure, oriented, bricked base course. The main altar features the Ecce Homo painting from the second half of the 19th century. The rococo organs.

Biskupice

Eine um das Jahr 1567 in Biskupice gebaute hölzerne Kirche wurde 1588 verwüstet. Die heutige Hl.-Johannes-der-Täufer- Filialkirche (gehört zur ehemaligen Pfarrei Polanowice) wurde 1626 erbaut. Das ist eine hölzerne orientierte Kirche mit der Kammkonstruktion und einem Turm mit der Skelettkonstruktion aus dem Jahre 1777. Der Kirchenbaumeister war der Zimmermann Hans Hase. Bis zur Gegenwart blieben Bauernepitaphe, aufgehängt auf den Emporen erhalten.

Nasale

Die hölzerne Hl.-Laurentius- Kirche in Nasale wurde im 16. Jh. in Zdzieszowice, im Kreis Olesno gebaut. Sie wurde dort 1730 umgebaut. 1939 wurde sie in die Ortschaft Nasale verlagert. Das ist eine hölzerne Kirche mit der Kammkonstruktion, orientiert, auf einer Ziegelgrundmauer. Im Hauptaltar befindet sich das Gemälde Ecce Homo aus der 2. Hälfte des 19. Jh. Die Orgel stammt aus Rokoko.

Maciejów

Die hölzerne Kirche in Maciejów wurde 1446 erwähnt. Im Jahre 1532 wurde das Objekt von den Protestanten übernommen. Die heutige orientierte Kirche wurde um die Wende des 16. zum 17. Jh. mit der Kammkonstruktion auf einer Ziegelgrundmauer gebaut. Das ist eine der kleinsten hölzernen Kirchen im Kreis Kluczbork. Die Kirchenausstattung geht auf das 17. und 18. Jh. zurück.

Bąków

Die hölzerne Kirche in Bąków gehört zu den ältesten im Bezirk von Kluczbork. Sie wurde um die Wende des 15. zum 16. Jh. um das Jahr 1550 errichtet. Das Objekt wurde von den Protestanten übernommen und seit 1945 ist sie wieder katholischer Konfession. Das ist eine spätgotische Kirche, orientiert, mit der Kammkonstruktion, auf einer Ziegelgrundmauer, verkleidet mit Brettern. Der Turm hat eine Skelett- und Pfahlkonstruktion. In der Kirche blieben Wandpolychromien aus dem 16. Jh. mit den Szenen der Verkündigung, Christi Himmelfahrt und Ergießung des Heiligen Geistes sowie ein gotisches Triptychon im Hauptaltar erhalten.

Chocianowice - kościół pw. Nawiedzenia NMP
Chocianowice - The Visitation of the Holiest Virgin Mary's church
Chocianowice - Himmelfahrt-der-Heiligsten-Jungfrau-Mariä-Kirche

Wędrynia - kościół pw. Jana Chrzciciela
Wędrynia - the Saint Jan Chrzciciel's church
Wędrynia - Hl.-Johannes-der-Taufer-Kirche

Bąków

Kościół drewniany w Bąkowie należy do najstarszych w rejonie kluczborskim. Zbudowany na przełomie XV/XVI wieku, ok. 1550 r. został przejęty przez protestantów; od 1945 r. ponownie katolicki.
Kościół późnogotycki, orientowany, konstrukcji zrębowej, na podmurowaniu ceglanym oszalowanym deskami. Wieża konstrukcji szkieletowo- słupowej. W kościele zachowały się polichromie ścienne z XVI wieku ze scenami Zwiastowania, Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Św. oraz tryptyk gotycki w ołtarzu głównym.

Chocianowice

Kościół pw. Nawiedzenia NMP istniał już w 1376 r. Obecny zbudowany w 1662 r. Do 1810 r. pod patronatem Zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą. Do 1959 r. był kościołem parafialnym. Kościół orientowany, konstrukcji zrębowej, z wieżą konstrukcji słupowej na podmurowaniu. Wyposażenie wnętrza regencyjne i barokowe.

Wędrynia

Kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela, zbudowany został na przełomie XVII/XVIII wieku, wieżę dobudowano w 1818 r. Jest to klasyczny kościółek drewniany zbudowany w konstrukcji zrębowej, o malowniczych połaciach dachu, wzbogaconych nad nawą sześcioboczną wieżyczką na sygnaturkę, nakrytą baniastym hełmem.

Laskowice

Kościół filialny pw. św. Wawrzyńca zbudowany został w 1686 r.; data ta jest umieszczona na belce tęczowej wspartej na ozdobnie wyrzynanych krokszynach. Prezbiterium nakryte jest pozornym sklepieniem kolebkowym, zaś nawa stropem kasetonowym. We wnętrzu uwagę zwraca ołtarz barokowy z ok. połowy XVII w.

Maciejów

The wooden church in Maciejów. It was mentioned in 1446. In 1553 taken over by protestants. The present church, oriented, built at the break of the 16th and the 17th centuries in the carcass construction on the bricked base course. This is one of the smallest wooden churches of the Kluczbork County. The interior comes from the 17th and the 18th century.

Bąków

The wooden church in Baków belongs to the oldest within the Kluczbork region. It was erected at the break of the 15th and the 16th century. In around 1550, it was taken over by protestants. Since 1945, once again a catholic church. The Late-Gothic church, oriented featuring carcass construction, bricked at the base course, timbered. The tower of frame and pillar structure. Wall polychromy from the 16th century has been preserved in the church, it features the scenes of the Annunciation, Assumption and Pentecost of the Holy Spirit as well as the Gothic triptych in the main altar.

Chocianowice

The Visitation of the Holiest Virgin Mary existed already in 1376. The present one was established in 1662. Until 1810, it was under the patronage of the Crusaders with the Red Star. Until 1959, it was a parish church. The oriented church featuring the carcass structure with the tower featuring the pillar construction on the base course. The interior features the Regency and Baroque style.

Wędrynia

The Saint Jan Chrzciciel's parish church erected at the break of the 17th and the 18th century. The tower was added in 1818. This is the classicist wooden church built in the carcass structure with picturesque roof slope enriched above the nave with hexahedron-shaped tower for sygnature covered with dome.

Chocianowice

Die Hl.-Jungfrau-Mariä-Heimsuchung- Kirche bestand schon 1376. Die heutige Kirche wurde 1662 errichtet. Bis zum Jahr 1810 war er unter dem Patronat der Kreuzritter mit Rotem Stern. Bis zum Jahr 1959 war sie eine Pfarrkirche. Das ist ein orientiertes Kirchenobjekt mit der Kammkonstruktion, einem Turm mit der Pfahlkonstruktion auf einer Grundmauer. Dort gibt es die Regentschafts- und Barockausstattung.

Wędrynia

Die Hl.-Johannes-der-Täufer- Filialkirche wurde um die Wende des 17. zum 18. Jh. errichtet. Der Turm wurde 1818 angebaut. Das ist eine klassische hölzerne Kirche, die in der Kammkonstruktion gebaut wurde, mit malerischen Dachflächen, die über dem Schiff ein sechseckiges Türmchen für ein mit einem kuppelförmigen Helm gedecktes Kirchenglöcklein verziert.

Laskowice

Die Hl.-Laurentius- Filialkirche wurde 1686 errichtet. Dieses Datum ist auf einem Regenbogenbalken sichtbar, der sich auf zierlich ausgeschnittenen Kragsteinen stützt. Das Presbyterium ist mit einem scheinbaren Tonnengewölbe, und das Schiff mit Kassettendecke gedeckt. Im Innenraum zieht die Aufmerksamkeit ein Barockaltar aus der Zeit um die Mitte des 17. Jh. an.

Lasowice Małe

Die Hl.-Jungfrau-Mariä- Filialkirche (Pfarrei Chocianowo), erwähnt 1447, wurde 1688 errichtet. Das ist eine orientierte Kirche in der Kammkonstruktion, mit einem Turm mit der Pfahlkonstruktion, etwa schiefen Wänden, die mit Brettern verkleidet sind. Das ganze Objekt ist mit Schindeldach bekrönt.

Laskowice - kościół pw. św. Wawrzyńca
Laskowice - the Saint Wawrzyniec's church
Laskowice - Hl.-Laurentius-Kirche

Lasowice Małe - kościół pw. Wniebowzięcia NMP
Lasowice Małe - The Assumption of the Holiest Virgin Mary's church
Lasowice Małe - Himmelfahrt-der-Heiligsten-Jungfrau-Mariä-Kirche

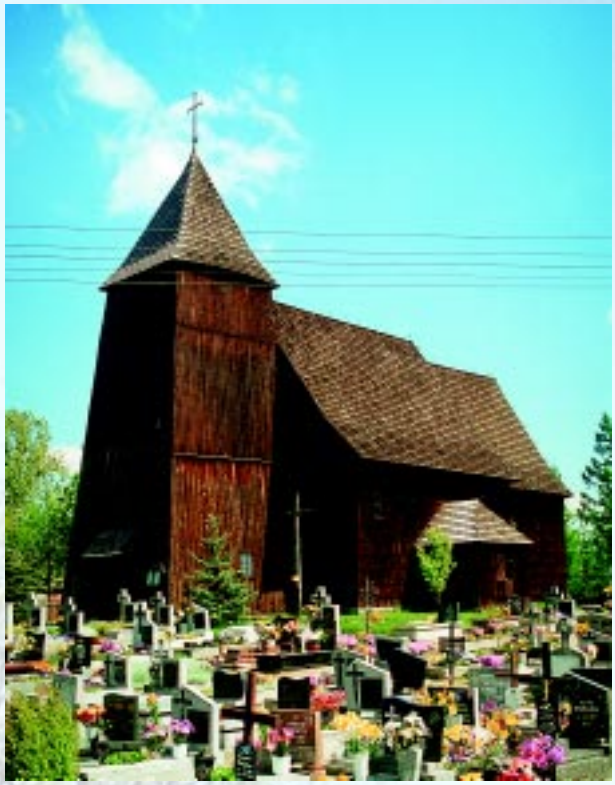

Lasowice Małe

Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NP Marii (par. Chocianowice), wzmiankowany w 1447 r. zbudowany w 1688 r., orientowany, konstrukcji zrębowej, z wieżą konstrukcji słupowej o ścianach nieznacznie pochyłych, oszalowanych deskami. Całość nakryta dachem gontowym.

Lasowice Wielkie

Kościół pw. Wszystkich Świętych istniał już w 1447 r. Po jego pożarze w 1519 r. wzniesiono nowy. Obecny drewniany kościół parafialny zbudowano w 1599 r. Jest to kościół o konstrukcji zrębowej, orientowany; wieża budowana w konstrukcji słupowej o ścianach pionowych, nakryta dachem czterospadowym z wypukłym cebulastym zakończeniem, nad nawą i prezbiterium dach siodłowy. Ściany na zewnątrz podbite gontem, od północy niskie soboty wsparte na słupach.

Jakubowice

Kościół drewniany o typowej konstrukcji zrębowo - słupowej zbudowany został w 1585 r. Od wschodu prezbiterium zakończone trójbocznie, do niego przylega zakrystia z lożą kolatorską na piętrze, otwartą do wnętrza kościoła prostokątnym wycięciem. Nawa szersza od prezbiterium, do niej od zachodu przylega kwadratowa wieża. Ołtarz główny w stylu regencji, architektoniczny z kręconymi kolumnami, pierwotnie ambonowy.

Laskowice

The Saint Wawarzyniec's parish church was erected in 1686. This date is inscribed on the beam supported on the decorative consoles. The chancel is covered with apparent barrel vault, the nave however with coffer floor. The Baroque altar from around the middle of the 17th century draws attention as well.

Lasowice Małe

The Assumption of the Holiest Virgin Mary's parish church (Chocianowice parish), mentioned in 1447, established in 1688, oriented of the carcass construction with the tower featuring pillar structure with slightly sloping walls, timbered. The whole is covered with shingle roofing.

Lasowice Wielkie

The All Saints' church existed already in 1447. After it was consumed by the fire, the new one was erected. The present wooden parish church was established in 1599. This is a church featuring the carcass construction, oriented. The tower is built in pillar structure with vertical walls, covered with hip roof with crowned onion-shaped finish. Saddle-shaped roofing above the nave and the chancel. External shingle roof. From the north, low arcades supported on pillars.

Jakubowice

The wooden church with the carcass and pillar construction was established in 1585. From the east, the three-side chancel with sacristy adjacent to it with the box on the storey. Open to the church interior by rectangular opening. The nave is broader than the chancel. Square tower from the west. The main altar in the Regency style, architecturally winding columns. Originally, it was a pulpit.

Lasowice Wielkie - kościół pw. Wszystkich Świętych
Lasowice Wielkie - The All Saints's church
Lasowice Wielkie - Aller-Heiligen-Kirche

Lasowice Wielkie

Die Allerheiligen- Kirche war schon 1447 vorhanden. Nach ihrem Brand 1519 wurde eine neue Kirche errichtet. Die heutige hölzerne Pfarrkirche wurde 1599 gebaut. Das ist ein Kirchenobjekt mit der Kammkonstruktion, orientiert, der Turm wurde in der Pfahlkonstruktion mit den vertikalen Wänden gebaut und mit einem Dach mit vier Fallhöhen und einem gewölbten Zwiebelabschluss gedeckt. Über dem Schiff und dem Presbyterium gibt es ein Satteldach. Die Wände sind von Außen mit Schindel beschlagen. Vom Norden sind niedrige Bogengänge (typisch für die Umgebung der hölzernen Dorfkirchen), unterstützt auf den Pfählen.

Jakubowice

Die hölzerne Kirche mit der typischen Kamm- und Pfahlkonstruktion wurde 1585 errichtet. Vom Osten ist das Presbyterium dreieckig geschlossen. Daran stößt die Sakristei mit Patronloge im Stockwerk, die nach innen der Kirche mit einem rechteckigen Ausschnitt geöffnet ist, an. Das Schiff ist breiter als das Presbyterium, daran stößt vom Westen ein Quadratturm an. Der Hauptaltar wurde in Hinsicht auf seine Architektur im Regentschaftsstil gebaut. Er besitzt gedrehte Säulen. Ursprünglich war er ein Kanzelaltar.

Krzywiczyny

Die heutige Kirche wurde 1623 vom Zimmermann Krzysztof Bittner errichtet. Daran erinnert eine Aufschrift auf dem Regenbogenbalken. Im Komplex der Architekturformen zeichnet sich der Turm ab, der im oberen Stockwerk von einem Quadrat in ein Achteck übergeht. Der Turm ist mit einem achteckigen Zeltdach gedeckt. Ähnlich wir in anderen evangelischen Kirchen füllen den Innenraum mit Pfählen gestützte Emporen aus. Der klassizistische Altar stammt wie die Kanzel aus der Zeit um 1800.

Krzywiczyny - kościół pw. św. Trójcy
Krzywiczyny - the Saint Trinity's church
Krzywiczyny - Hl.-Dreifaltigkeit-Kirche

Krzywiczyny

Obecny kościół został wzniesiony w 1623 r. przez cieślę Krzysztofa Bittnera, co upamiętnia napis na belce tęczowej. W zespole form architektonicznych wyróżnia się wieża, przechodząca w górnej kondygnacji z kwadratu w ośmiobok, nakryta ośmiobocznym daszkiem namiotowym. Podobnie jak w innych kościołach ewangelickich wnętrze wypełniają empory, podparte słupami. Ołtarz klasycystyczny podobnie jak ambona z ok. 1800 r.

Świniary Wielkie

Kościół filialny pw. św. Bartłomieja. Zbudowany w 1762 r., konstrukcji zrębowej na podmurowaniu z wieżą konstrukcji słupowej. Ołtarz główny i wyposażenie pochodzą z XVII i XVIII wieku.

Komorzno

Kościół obecny wzniesiony w 1753 r. na miejscu poprzedniego z 1623 r., z którego zachowała się tylko wieża. Od 1945 r. kościół katolicki. Wnętrze salowe, w którym wzdłuż ścian umieszczone są empory, nakryte jest pozornym sklepieniem kolebkowym. Ambona późnorenesansowa, zaś ołtarz główny wczesnobarokowy z XVII w., z kolumnami o bogatej dekoracji snycerskiej.

Gierałcice

Kościół drewniany, orientowany, konstrukcji zrębowej i sumikowo-łątkowej na podmurowaniu ceglanym, z wieżą konstrukcji słupowej. We wnętrzu ołtarz ambonowy regencyjno-rokokowy z amboną z XVII w. Organy klasycystyczne (ludowe), polichromowane w 1831 r.

Krzywiczyny

The present church was erected in 1623 by the carpenter Krzysztof Bittner. The inscription on the beam commemorates this. The tower is distinguished in the complex of architectonic forms converting from the upper storey from square into octahedron. It is covered with octahedron pavilion roof. Similarly to the other evangelical churches, the interior are full of galleries supported on pillars. The classicist altar, similarly to the pulpit comes from around 1800.

Świniary Wielkie

Die Hl.-Bartholomäus- Filialkirche wurde 1762 in der Kammkonstruktion auf einer Grundmauer mit einem Turm in der Pfahlkonstruktion errichtet. Der Hauptaltar und die Kirchenausstattung stammen aus dem 17. und 18. Jh.

Komorzno

Die heutige Kirche wurde 1753 am Ort einer früheren 1623 gebauten Kirche errichtet. Aus der ehemaligen Kirche überdauerte nur ein Turm. Seit 1945 ist die Kirche für katholische Konfession bestimmt. Der Saalinnenraum, in dem die Wände entlang Emporen untergebracht wurden, ist mit einem Scheintonnengewölbe gedeckt. Die Kanzel stammt aus Spätrenaissance und der Hauptaltar aus Frühbarock - aus dem 17. Jh. und besitzt die Säulen mit reicher Schnitzerverzierung.

Gierałcice

In dieser Ortschaft befindet sich eine hölzerne, orientierte Kirche mit der Kammkontruktion, gebaut auf einer Ziegelgrundmauer, mit einem Turm mit der Pfahlkonstruktion. Im Innenraum gibt es einen Kanzelregenschafts- und -rokokoaltar mit einer Kanzel aus dem 17. Jh. Die Orgel ist klassizistisch (Volksorgel), polychromiert 1831.

Świniary Wlk. - kościół pw. św. Bartłomieja
Świniary Wlk. - the Saint Bartłomiej's church
Świniary Wlk. - Hl.-Bartholomäus-Kirche

Piramida grobowa z 1780 r. Karola Adolfa Augusta v. Eben u. Brunnen
The grave pyramid from 1780 of Karol Adolf August v. Eben u. Brunnen
Karol-Adolf-August-von-Eben-und-Brunnen-Grabmalpyramide aus dem Jahre 1780

Gołkowice

Już w średniowieczu istniał w Gołkowicach kościół drewniany. Od poł. XVI w. w rękach protestantów. Obecny zbudowany w miejscu poprzedniego także drewniany, orientowany o charakterystycznej konstrukcji zrębowo - słupowej powstał w latach 1766-67. Ołtarz główny barokowy typu architektonicznego, w nim tryptyk późnogotycki (ok. 1500 r.), w części środkowej przedstawienie Matki Boskiej z Dzieciątkiem w otoczeniu św. Piotra i Pawła.

Brzezinki

Kościół drewniany zbudowany ok. 1550 r. Usytuowany na cmentarzu, którego ogrodzenie nakryte jest daszkiem siodłowym gontowym. Kościół orientowany, konstrukcji zrębowej. Na uwagę zasługuje tryptyk gotycki z 1400-1420 r. rzeźbiony, w części środkowej święci: Paweł, Katarzyna, Barbara, na skrzydłach św. Piotr i św. Paweł. Ambona późnorenesansowa z XVI w; chrzcielnica barokowa z końca XVII w., zabytkowe sprzęty i rzeźby o charakterze ludowym.

Świniary Wielkie

St.Bartholomew's Church. Erected in 1762, carcass construction with a tower of the pillar structure. The main altar and the accessories come from the 17th and 18th century.

Komorzno

The present church erected in 1753 on the site of the previous one, dating from 1623, the only preserved part of which is the church tower. Since 1945 the Catholic church. The room-like interior, with the empors along the walls, is covered with an apparent barrel vault. The pulpit from the late Renaissance, the main altar from the early baroque from the 17th century with the columns covered with metal decorations.

Gierałcice

The wooden church, carcass structure on the bricked base course, with the tower of the pillar structure. In side the pulpit altar in the manner of Regency-Rococo with the pulpit from the 17th century. The classical organs (folk one) with polychromy from 1831.

Gołkowice

As early as in the Middle Ages there was a wooden church in Gołkowice. From the middle of the 16th century the property of the Protestants. The present church erected on the site of the previous one, also wooden, with the characterictic carcass and pillar structure, was created in 1766-67. The main baroque altar of architectural character, including the triptych in late Gothic (around1500), in its middle part the picture of Mother Virgin with the Child, among St. Peter and St. Paul.

Gołkowice

Schon im Mittelalter war in Gołkowice eine hölzerne Kirche vorhanden. Seit der Mitte des 16. Jh. befand sie sich in den Händen der Protestanten. Die heutige Kirche wurde am Ort der früheren erbaut. Sie ist auch hölzern, orientiert, mit charakteristischer Kamm- und Pfahlkonstruktion. Sie wurde in den Jahren 1766-67 gebaut. Der Barockhauptaltar ist vom architektonischen Typ. Darin gibt es ein spätgotisches Triptychon (um 1500), im mittleren Teil befindet sich eine Darstellung der Gottesmutter mit Jesuskind in der Begleitung der Hl. Petrus und Paulus.

Brzezinki

In Brzezinki befindet sich eine um 1550 gebaute hölzerne Kirche. Sie ist auf dem Friedhof, dessen Umzäunung mit Sattelschindeldach gedeckt ist, gelegen. Die Kirche ist orientiert, gebaut in der Kammkonstruktion. Bemerkenswert ist ein geschnitztes gotisches Triptychon aus den Jahren 1400- 1420. Im mittleren Teilen sind die Heiligen: Hl. Paulus, Hl. Katharinen, Hl. Barbara, auf den Flügeln befinden sich: Hl. Petrus und Hl. Paulus. In der Kirche gibt es eine Spätrenaissancekanzel aus dem 16. Jh., ein Barocktaufbecken aus dem Ende des 17. Jh., historische Geräte und Skulpturen vom Volkscharakter.

Brzezinki - kościół filialny pw. Narodzenia NMP
Brzezinki - Nativity of the Holiest Virgin Mary's parish church
Brzezinki - Heilgste-Jungfrau-Mariä-Geburt-Kirche

Prośice - kościół
Prośice - church
Kirche in Prośice

Proślice

Kościół został zbudowany ok. 1580 r. zaś wieża w 1773 r. przez Jerzego Zająca, miejscowego młynarza. Wewnątrz zabytkowe późnobarokowe wyposażenie: ołtarz, ambona, organy, w zakrystii zachowała się późnorenesansowa szafka o bogatej dekoracji płycinowej i intarsjowanej.

Miechowa

Kościół drewniany w Miechowej zbudowany jako kaplica w 1529 r., w 1628 r. przebudowany, poewangelicki, konstrukcji zrębowej, orientowany. Wyposażenie jednolite z 1628 r. Ołtarz architektoniczny z obrazem Sądu Ostatecznego malowanego na desce, w predelli scena z Ostatniej Wieczerzy. Ambona o równie bogatej dekoracji architektonicznej z postaciami świętych Piotra i Pawła oraz czterech ewangelistów. Zabytkowe sprzęty, epitafia drewniane.

Brzezinki

The wooden church erected in around 1550. Located in the cemetery, the fence of which is covered with a shingle roof. The church of the carcass structure. The attention should be paid to the Gothic triptych from 1400-1420, curved, in its middle part the saints: Paul, Catherine, Barbara; on its wings St.Peter and St.Paul. The pulpit dating from the late Renaissance form the 16th c., the baroque baptismal font from the end of the 17th c., the historic folk accessories and sculptures

Proślice

The church was erected in around 1580, the tower - in 1773 by Jerzy Zając, the local miller. Inside the historic late-baroque accessories - altar, pulpit, organs, in the vestry - the late-Renaissance chest with rich decorations.

Miechowa

The wooden church in Miechowa was built as a chapel in 1529. In 1628 reconstructed, Post-Evangelic, carcass construction. The uniform accessories from 1628. The altar with the painting of the Judgement Day, performed on a board, in the predella the scene from the Last Supper. The pulpit also rich in architectural decorations with the sculptures of Saints Peter and Paul and four evangelsist. Historic equipment, wooden epitaphies.

Proślice

Die Kirche wurde um das Jahr 1580 errichtet. Der Turm wurde dagegen 1773 von Jerzy Zając, hiesigem Müller gebaut. Im Innenraum gibt es historische Spätrenaissanceausstattung, einen Altar, eine Kanzel, eine Orgel. In der Sakristei blieb ein Renaissanceschrank mit reicher Füllungs- und Intarsieverzierung erhalten.

Miechowa

Die hölzerne Kirche in Miechowa wurde als eine Kapelle 1529 gebaut und 1628 umgebaut. Das ist ehemalige evangelische Kirche mit der Kammkonstruktion, orientiert. Die Ausstattung ist einheitlich und stammt aus dem Jahre 1628. Der Architekturaltar besitzt ein auf Brett gemaltes Gemälde des Jüngsten Gerichts. In die Predella wurde eine Szene des Heiligen Abendmahls untergebracht. Auf der Kanzel mit einer gleichermaßen architektonischen Verzierung gibt es die Gestalten der heiligen Petrus und Paulus und vier Evangelisten. In der Kirche befinden sich historische Geräte und hölzerne Epitaphe.

Miechowa - kościół pw. św. Jacka
Miechowa - The Saint Jacek's church
Miechowa - Hl.-Hyacinthus-Kirche

Rożnów - kościół pw. św. Trójcy
Rożnów - The Saint Trinity's church
Rożnów - Hl.-Dreifaltigkeit-Kirche

Rożnów

Kościół filialny pw. św. Trójcy, wzmiankowany w 1376 r.; w 1530 r. przejęty przez protestantów. Obecny kościół pochodzi z 1788 r. Od 1945 r. katolicki. Kościół drewniany orientowany, konstrukcji zrębowej z wieżą konstrukcji słupowej, na podmurowaniu z cegły. Wnętrze nakryte jest stropem płaskim z fasetami. W ołtarzu głównym: tryptyk gotycki z końca XV w.

Obok kościoła zachował się nagrobek wystawiony w 1780 r. przez generała majora Karola Adolfa Augusta v. Eben u. Brunnen, murowany z cegły w wyjątkowym kształcie piramidy.

Wierzbica Dolna

Kościół drewniany zbudowany został w 1688 r.; w 1939 r. zrekonstruowany na wzór poprzedniego, z zachowaniem poprzedniej wieży. Kościół posiadał pierwotnie bogatą XVII-wieczną polichromię, z której zachowała się scena Sądu Ostatecznego, przeniesiona ze stropu na północną ścianę nawy.

Rożnów

The Holy Trinity Church, mentioned in 1376, in 1530 taken over by the Protestants. The present church comes from 1788. Since 1945 the catholic church. The wooden church, carcass structure, with the tower of the pillar structure, on the bricked base course. The interior covered with a flat vault with facettee. In the main altar the Gothic tritych from the end of the 15th c.

Next to the church there is the preserved tomb erected in 1780 by the General Mayor Karol Adolf August v. Eben u. Brunnen, made of brick in the unique form of a pyramid.

Wierzbica Dolna

The wooden church was erected in 1688. In 1939 reconstructed on the model of the previous one, with the previous tower preserved. Originally the church owned a rich 18th-century polychromy, the preserved part of which presenting the scene from the Judgement Day has been moved from the vault to the north wall of the nave.

Rożnów

Die Hl.-Dreifaltigkeitskirche wurde 1376 erwähnt. Im Jahre 1530 wurde sie von den Protestanten übernommen. Die heutige Kirche stammt aus dem Jahre 1788. Seit 1945 ist sie katholische Kirche. Das ist eine hölzerne, orientierte Kirche mit der Kammkonstruktion und einem Pfahlkonstruktion, auf einer Ziegelgrundmauer. Der Innenraum ist mit einer flachen Decke mit Facetten gedeckt. Im Hauptaltar befindet sich ein gotisches Triptychon aus dem Ende des 15. Jh.

Neben der Kirche blieb ein 1780 vom General Bataillonsführer Karl August v. Eben u. Brunnen aufgestelltes Grabmal erhalten. Es wurde aus Ziegel in einer einzigartigen Pyramidenform gemauert.

Wierzbica Dolna

Die hölzerne Kirche wurde 1688 errichtet, 1939 am Muster der ehemaligen Kirche rekonstruiert. Es wurde der Turm der früheren Kirche erhalten. Die Kirche besitzt eine ursprünglich reiche Polychromie aus dem 17. Jh., auf der die Szene des Jüngsten Gerichts überdauerte, die aus der Decke an die nördliche Wand des Schiffes übertragen wurde.

Informacje ogólne

Położony w południowo-zachodniej części Polski nad Stobrawą na Nizinie Śląskiej Kluczbork leży na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 11 Gliwice - - Poznań oraz nr 45 Opole-Łódź. Od Opola dzieli Kluczbork 40 km, od Wrocławia 96, od Poznania 205, od Katowic 120. Dobrze rozwinięta jest również sieć dróg wojewódzkich.

Kluczbork to również ważny węzeł kolejowy. Przez miasto przechodzi linia kolejowa Katowice - - Poznań i Wrocław -Fosowskie-Opole. Stacja posiada bezpośrednie połączenia z bocznicami kolejowymi Kluczborskiej Fabryki Maszyn i Urządzeń „FAMAK S.A.", CPN, P.V. PREFABET oraz Zakładami Przemysłu Drzewnego „OPDREW".

Miasto zajmuje powierzchnię ok. 12 km² i liczy około 28 tys.mieszkańców, zaś jako gmina odpowiednio 217 km² i niewiele ponad 40 tys. mieszkańców, gęstość zaludnienia: 187 osób na km kwadratowy, 67,0% ludności miejskiej , 33,0% ludności wiejskiej , co czyni je piątym ośrodkiem województwa opolskiego. Historycznie i geograficznie stanowi integralną część Opolszczyzny.

General information

Situated in the south-west part of Poland, on the Śląska Lowland on the Stobrawa river, Kluczbork lies at the junction of the main road No11, joining Gliwice and Poznań and the main road No45 Opole-Łódź. It is located at the distance of 40 km from Opole, 96 km from Wrocław, 205 km from Poznań and 120 km from Katowice. The network of provincial roads has developed well, too. Kluczbork is also a significant railway junction. Two railway lines Katowice-Poznań and Wrocław-Opole go through the town. The railway station has the connection with the side belongining to the FAMAK - Kluczbork Factory of Machines and Equipment, CPN, PREFABET and the OPDREW Company of Wooden Industry. The town covers the area of approx. 12 thou. sq.km and has the population of around 28 thousand. Commune Kluczbork has the area of 217 thousand sq.km and its population amounts to over 40 thousand. The density of population is 187 people in one square kilometer. The inhabitants of the town make up 67 per cent, the rural population - 33 per cent. All of these locates Kluczbork as the fifth town of Opolskie Province. Both historically and geographically the commune makes up a part of the region of Opole.

Allgemeine Informationen

Das im südwestlichen Teil Polens, am Fluss Stobrawa, auf der Śląska- Tiefebene gelegene Kluczbork ist am Rande der Landesverkehrsstraßen Nr. 11 Gliwice- Poznań und Nr. 45 Opole - Łódź gelegen. Es ist von Opole 40 km, von Wrocław 96, von Poznań 205, von Katowice 120 km entfernt. Gut entwickelt ist auch das Netz der Wojewodschaftsstraßen.

Kluczbork ist auch ein wichtiger Eisenbahnknotenpunkt. Durch die Stadt verläuft die Eisenbahnlinie Katowice - Poznań und Wrocław - Opole-Fosowskie. Die Eisenbahnstation besitzt direkte Verbindungen mit den Nebengeleisen des Maschinen- und Anlagebetriebs "FAMAK" von Kluczbork, der Zentrale für Erdölprodukte CPN, des Betriebs PREFABET und mit dem Holzindustriebetrieb "OPDREW".

Die Stadt nimmt die Fläche von ca. 12 qkm ein und die Stadteinwohnerzahl beträgt ca. 28 Tsd. Personen. Die Gemeinde macht entsprechend 217 qkm aus und zählt etwa über 40 Tsd. Einwohner. Die Bevölkerungsdichte beträgt 187 Personen je 1 qkm. 67,0% machen die Stadteinwohner und 33,0% die Dorfeinwohner aus. In dieser Hinsicht ist die Gemeinde das fünfte Zentrum in der Wojewodschaft Opole. Historisch und geographisch stellt Kluczbork einen integralen Teil des Landes von Opole dar.

Gmina Kluczbork

Commune Kluczbork
Gemeinde Kluczbork

Gospodarka

Lata powojenne to okres przyśpieszonej odbudowy i rozwoju miasta. Wtedy powstały nowe zakłady pracy, z których największe to Fabryka Maszyn i Urządzeń „FAMAK S.A.", Spółdzielnia Inwalidów „STOBRAWA", PPB P.V. PREFABET czy też Śląskie Przedsiębiorstwo Techniczno-Budowlane. Równocześnie nastąpił szybki wzrost liczby mieszkańców i intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego. Od 1999 r. Kluczbork ponownie jest siedzibą 73-tysięcznego powiatu. Miasto leży w centrum regionu rolniczego, dla którego stanowi bazę zaopatrzeniową i usługową oraz ośrodek oświatowo - kulturalny.

Ostatnie lata to okres dużych zmian w gospodarce Kluczborka. Tradycyjnie dominującym przemysłom: maszynowemu, dziewiarskiemu i budowlanemu towarzyszy dynamiczny rozwój innych branż, takich jak: handel, transport, przetwórstwo rolno-spożywcze, szeroko rozumiane usługi. Znaczna część istniejących w mieście firm

Economy

The post-war years was the time of the intensive reconstruction and development of the town. Then the new companies and factories were set up, the largest of which are the Machine and Equipment Factory FAMAK, the Handicapped Co-operative STOBRAWA, Opole Furniture Factory, PPB PREFABET or the Śląskie Company of Technology and Building. At the same time there was a rapid increase of population and the intensive development of building industry. Since 1999 Kluczbork has been the seat of 73-thousand county again.

The town lies in the middle of the agricultural region, for which it is the centre of delivery and services as well as the educational and cultural centre.

The latest years have brought a number of significant changes within the economy of Kluczbork. The traditionally dominating branches of industry are being accompanied with the dynamic development of

Wirtschaft

Die Nachkriegsjahre waren die Zeit eines beschleunigten Wiederaufbaues und der Stadtentwicklung. Damals wurden neue Betriebe gegründet, unter denen am größten der Maschinen- und Anlagebetrieb "FAMAK", die Invalidengenossenschaft "STOBRAWA", der Möbelbetrieb von Opole, der Betrieb "PREFABET" und das Technisch- und Bauunternehmen von Śląsk waren. Gleichzeitig erfolgten ein rascher Anstieg der Einwohnerzahl sowie eine intensive Wohnungsbauentwicklung. Seit 1999 ist Kluczbork wieder Sitz des 73 Tsd. Einwohner zählenden Kreises.

Die Stadt ist im Zentrum einer landwirtschaftlichen Region gelegen, für die sie eine Versorgungs- und Dienstleistungsinfrastruktur sowie ein Schul- und Kulturzentrum bildet.

In den letzten Jahren traten große Änderungen in der Wirtschaft von Kluczbork ein. Traditionelle herrschende Industriezweige:

Panorama Kluczborka/Panorama of Kluczbork/Panorama von Kluczbork

uległa przekształceniom własnościowym. Państwowe zakłady sprywatyzowały się, tworząc spółki, z których część cechuje dynamiczny rozwój (m.in.: „FAMAK S.A.") Rozwija się sieć banków i instytucji ubezpieczeniowych. Łącznie na terenie gminy działa ok. 1800 podmiotów gospodarczych (w tym w mieście ok.1300). Największe firmy gminy to: Fabryka Maszyn i Urządzeń „FAMAK S.A.", „PREFABET - Kluczbork" S.A., PKP - zakłady obsługi węzła kolejowego Kluczbork.

Kluczbork jest miastem przemysłowym otwartym dla inwestorów, gdzie są dogodne warunki do ekspansji ekonomicznej zarówno w zakresie realizowania nowych inwestycji, jak i nawiązywania kooperacji. Tereny, które ze względu na przewidywaną infrastrukturę mogą być interesujące dla inwestorów, leżą w przemysłowej części miasta i są to działki doskonale nadające się pod budowę obiektów przemysłowych. Miasto ma również tereny dla inwestorów zainteresowanych działalnością handlową czy usługową. Wystarczy przyjechać, obejrzeć i wybrać.

Każdy inwestor zdecydowany na podjęcie działalności w Kluczborku natrafi na sprawnie działającą administrację, dobrze rozwiniętą sieć banków, korzystne warunki do rozwoju gospodarczego. Dla potencjalnych inwestorów władze miasta przygotowały pakiet preferencji i ulg podatkowych.

O atrakcyjności Kluczborka jako miejsca lokowania interesów decyduje wiele czynników:

- dogodne położenie miasta, które zostało wyznaczone przebiegiem szlaków komunikacynych, stwarzające bardzo dobre warunki do lokalizacji baz transportowych, magazynów i składów celnych, w bliskim sąsiedztwie czterech dużych ośrodków gospodarczych - Opola, Wrocławia, Poznania i Katowic,
- automatyczne połączenia telekomunikacyjne ze wszystkimi krajami świata,
- optymalna wielkość miasta, która z jednej strony eliminuje uciążliwości występujące w małych ośrod-

other branches such as: trade, transport, food processing and a wide range of services. The significant number of the firms have undergone serious transformation. The state firms have been privatized and formed the companies, some of which are developing dynamically (e.g. FAMAK, Opole Furniture Factory). The number of banks and insurance companies is rising. There are approx. 1,800 economic entities within the commune (around 1,300 within the town). The largest of them are the Machine and Equipment Factory FAMAK, Opole Furniture Factory S.A., Furniture Factory No7 in Kluczbork, PREFABET Kluczbork S.A., PKP (the Polish Railway) - the company serving the railway junction in Kluczbork. Kluczbork is an industrial town, open for investors, creating perfect conditions for economic expansion both in the field of new ventures realization and co-operation. The grounds which may be interesting for the future investors due to the future infrastructure are situated in the industrial part of the town. These plots are an excellent site for the location of industry. The town offers also the grounds for the investors interested in trade or services. They should only arrive in our town and make a choice.

Each investor, decided to start economic activity in Kluczbork will be met by efficient administration, well-deve-

Maschinen-, Wirk- und Bauindustrie begleitet eine dynamische Entwicklung anderer Branchen wie: Handel, Transport, Verarbeitung landwirtschaftlicher Erzeugnisse und Lebensmittel, abwechslungsreiche Dienstleistungen. In der Stadt bestehende Firmen erfuhren größtenteils die Eigentumsumwandlungen. Die Staatsunternehmen wurden privatisiert.

Auf ihrer Grundlage entstanden Gesellschaften, unter denen sich manche durch dynamische Entwicklung (u.a. "FAMAK", Möbelbetrieb von Opole) aus. Es entwikkelt sich auch das Netz von Banken und Versicherungsanstalten. Insgesamt sind innerhalb der Gemeinde ca. 1800 wirtschaftliche Einheiten (darin in den Stadtgrenzen ca. 1300) tätig. Die größten Firmen in der Gemeinde sind folgend: Maschinen- und Anlagebetrieb "FAMAK", der Möbelbetrieb von Opole S.A. (AG), Möbelbetrieb Nr. 7 in Kluczbork, der Betrieb "PREFABET- Kluczbork" S.A. (AG) und Polnische Staatsbahnen PKP - Betrieb für die Bedienung des Eisenbahnknotens Kluczbork. Kluczbork ist eine industrielle Stadt, die den Investoren gegenüber aufgeschlossen sind, wo günstige Bedingungen für die ökonomische Ausdehnung im Bereich der Vornahme neuer Investitionen sowie Anknüpfung der Zusammenarbeit bestehen. Gebiete, die in Hinsicht auf die vorgesehene Infrastruktur für Investoren interessant sein kön-

Fabryka Maszyn i Urządzeń w Kluczborku
Machinery and Equipment Factory
Maschinen- und Gerätefabrik in Kluczbork

Ratusz w Kluczborku
Town Hall in Kluczbork
Rathaus in Kluczbork

Oczyszczalnia ścieków
Wastewater treatment plant
Kläranlage

Rynek nocą - Kluczbork
Market Square by night - Kluczbork
Markt in der Nacht - Kluczbork

kach (obecność wielu instytucji ułatwiających prowadzenie interesów: banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, biura prawne, notarialne, geodezyjne, tłumacze przysięgli, baza hotelowa, urzędy, w tym Posterunek Celny, itp.), z drugiej strony nie występują tu niedogodności pojawiające się w dużych miastach (niższe ceny nieruchomości, najmu pomieszczeń i inne),

- młoda kadra i relatywnie niskie koszty pracy,
- dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna zapewniająca bezproblemowe zaopatrzenie w wodę, energię elektryczną, gaz, ciepło (istniejące rezerwy), nowoczesne składowisko odpadów komunalnych, oczyszczalnia ścieków dla miasta i okolicznych wsi,
- zaawansowane wolnorynkowe przemiany strukturalne w gospodarce,
- Zarząd Miejski otwarty na inwestorów i współpracę z nimi (proinwestycyjna polityka podatkowa).

W mieście wraz z rozwojem gospodarczym wyrosła i z powodzeniem działa sfera usług, wspomagająca przedsiębiorczość. Już dziś w Kluczborku ma swe siedziby 5 banków (PKO BP, Bank Zachodni S.A., Pekao S.A., Bank Śląski S.A. i Bank Spółdzielczy), a kolejne są zainteresowane uruchomieniem swoich oddziałów. Pomo-

loped network of banks and profitable conditions of economic existence. For potential investors the town's authorities have prepared a range of tax preferences and allowances. The attractiveness of Kluczbork as the site to locate business results from a few factors:

- the interesting location of the town, resulting from the transport routes and creating good conditions to locate transport bases, warehouses and customs there, in the proximity to four large economic centres - Opole, Wrocław, Poznań and Katowice;
- the automatic telephone connections with all countries;
- the optimum size of the town, which allows to avoiding all the inconveniences, typical for small towns (numerous institutions which make running business easy: banks, insurance companies, layer and notary offices, geodesy offices, interpreters, hotels and other offices, including customs, etc.) on one hand, and all the inconveniences typical for large centres on the other (lower prices of properties, rents, etc.);
- a number of young workers and relatively low costs of labour force;
- well-developed municipal infrastructure, providing water, electricity, natural gas, heat (there are the re-

nen, sind im industriellen Stadtteil gelegen und bestehen aus Grundstücken, die vortrefflich für den Bau der Gewerbeobjekte geeignet sind. Die Stadt besitzt außerdem Gebiete für an der Handels- oder Dienstleistungstätigkeit interessierte Investoren. Es lohnt sich, hierher zu kommen, um anzusehen und eine Wahl zu treffen.
Jeder Investor, der sich für die Tätigkeitsaufnahme in Kluczbork entscheidet, findet eine tatkräftige Verwaltung, ein gut entwickeltes Banknetz, günstige Bedingungen für wirtschaftliche Existenz. Für potentielle Investoren bereiteten die Stadtbehörden ein Paket der Steuervergünstigungen und -erlässe vor. Über die Attraktivität von Kluczbork als eines Ortes für die Geschäftsgründung entscheiden zahlreiche Faktoren:

- günstige Stadtlage, die der Verlauf von Verkehrsrouten festsetzte (sie schafft sehr gute Bedingungen für die Lokalisierung der Transportbasen, Lager und Zolllager), die Stadt ist in naher Nachbarschaft von vier großen Wirtschaftszentren: Opole, Wrocław, Poznań und Katowice gelegen;
- automatische Fernmeldeverbindungen mit allen Ländern in der Welt;
- optimale Stadtgröße, die einerseits in kleinen Zentren auftretende Beschwerlichkeiten (zahlreiche bestehende Anstalten, die die Geschäfte erleichtern: Banken, Versicherungsgesellschaften, Rechtsbüros, Notariatskanzleien, Geodäsiebüros, vereidigte Dolmetscher, Hotelinfrastruktur, Ämter, darin Zollwache usw.) ausschaltet, andererseits gibt es hier keine für die Großstädte typischen Nachteile (niedrigere Immobilien-, Raumverpachtungspreise und andere);
- ein junges Personal und niedrige Arbeitskosten;
- eine gut entwickelte Kommunalinfrastruktur, die problemlose Wasser-, Elektroenergie-, Gas-, Wärmespeisung (bestehende Vorräte) sichert, eine moderne Mülldeponie für Kommunalabfälle, eine Kläranlage für die Stadt und anliegende Dörfer;
- fortgeschrittene Strukturumwandlungen des Freimarkts in der Wirtschaft;
- der den Investoren und Zusammenarbeit mit ihnen gegenüber aufgeschlossene Stadtvorstand (Investitionen fördernde Steuerpolitik).

Zespół Pieśni i Tańca „Stobrawa"
The "Stobrawa" Song and Dance Band
Gesang- und Tanzensemble „Stobrawa"

Kryta pływalnia w Kluczborku
Roofed swimming pool in Kluczbork
Schwimmhalle in Kluczbork

cą w prowadzeniu interesów służą liczne kancelarie prawne, notarialne, tłumacze przysięgli. Robienie interesów znakomicie ułatwia również istnienie wszystkich istotnych urzędów i instytucji gminnych i powiatowych. Kluczbork ma nowe wysypisko śmieci, dobrze zorganizowaną higienę komunalną.
Wybudowano nową oczyszczalnię ścieków i skanalizowano miasto. Zlikwidowano niską emisję gazów i pyłów (wyłączono ponad 40 kotłowni miejskich) i włączono w centralny system.
Praktycznie wszystkie dziedziny handlu, usług, zakładów produkcyjnych zostały sprywatyzowane lub przekształcone w spółki prawa handlowego. Tutaj mają siedziby filie podmiotów zagranicznych: Aubi, Fashion Polska, P.V. Prefabet, Intermarche, itd.

Sport i kultura

Kluczbork posiada duży, dobrze utrzymany park miejski z pięknym drzewostanem i alejami spacerowymi, a także trasę rowerową Kluczbork-Bąków, prowadzącą przez tereny rekreacyjne, krytą pływalnię i stale dostępne sale gimnastyczne oraz korty tenisowe. W Bąkowie znajduje sie ośrodek rekreacyjny z campingiem, który trzykrotnie uzyskał tytuł „Mister Camping" tj. najlepszego campingu w Polsce.
Centrum kulturalne Gminy tworzą dwa domy kultury. Działa przy nich wiele kół zainteresowań, zespoły muzyczne i taneczne. Oprócz prezentacji profesjonalnych, we wszystkich placówkach prowadzona jest działalność amatorskiego ruchu artystycznego, skierowana głównie do dzieci i młodzieży.
Miejscowe muzeum im. ks. Jana Dzierżona organizuje wystawy czasowe i wernisaże. Obok stałej ekspozycji - poświęconej historii pszczelarstwa i patronowi ks. Janowi Dzierżonowi - prezentowane są tu eksponaty z zakresu archeologii, historii oraz etnografii regionu. Zabytki archeologiczne pochodzą głównie z własnych badań wykopaliskowych, zabytki historyczne stanowią m.in. numizmaty, wyroby rzemieślnicze, broń, archiwalia i inne dokumenty związane z regionem.

serves), a modern municipal waste dump, wastewater treatment plant for the town and the nearby villages;
- advanced structural economic transformations within the free market;
- the Town Council looking forward to investors and the cooperation with them (tax policy in favour of investments).

Along with the economic development of the town the town has created and developed a wide range of business-supporting services. Today Kluczbork is the seat of five banks (PKO BP, Zachodni Bank S.A., Pekao S.A., Bank Śląski S.A. and Bank Spółdzielczy), and the other ones are going to open their branches there, too. The help for businessmen is provided by numerous chambers, notary offices and interpreters. Another advantage is the presence of all important offices as well as commune and county institutions. Kluczbork is provided with a new waste dump and well-organized municipal hygiene. New wastewater treatment plant has been built and the town has been provided with the sewerage. The low emission of gases and dust has been done away with (over 40 municipal heating centres have been closed) and the town has been connected to the central heating system.
All branches of trade, services as well as firms have been privatized or transformed into commercial companies. The town is the seat of the branches of numerous foreign firms: Aubi, fashion Polska, P.V. Prefabet, Intermarche, etc.

Sport and culture

Kluczbork owns a large, well-managed municipal park with a beautiful tree stand and walking paths as well as the cycling route Kluczbork-Bąków going through the recreational grounds, roofed swimming-pool, gyms and tennis courts open for public all year long. In Bąków there is the recreational centre with the camping site, which has been chosen the best Polish camping site three times and awarded with the title "Mister Camping".
The culture of the commune is concentrated in two Cul-

In der Stadt entstand mit der Wirtschaftsentwicklung und zur Zeit ist mit Erfolg die Dienstleistungszone tätig, die die Gewerbetätigkeit unterstützt. Schon heutzutage haben in Kluczbork 5 Banken ihre Sitze (PKO BP, Bank Zachodni S.A., Pekao S.A., Bank Śląski S.A., Bank Spółdzielczy) und andere sind an der Eröffnung ihrer Filialen interessiert. Die Hilfe in den Geschäften leisten zahlreiche Rechts- Notariatskanzleien, vereidigte Dolmetscher. Die Geschäfte erleichtert auch das Bestehen von allen bedeutenden Ämtern, Gemeinde- und Kreisanstalten. Kluczbork hat eine neue Mülldeponie, eine gut organisierte Kommunalhygiene. Es wurden eine neue Kläranlage gebaut und die Stadt an das Kanalisationsnetz angeschlossen. Es wurde niedrige Gas- und Staubemission (es wurden über 40 Stadtkesselräume stillgelegt) abgeschafft und man schloss Objekte an das Zentralsystem an. Praktisch alle Handels-, Dienstleistungsbereiche und Produktionsbetriebe wurden privatisiert oder in die Gesellschaften des Handelsrechts umgewandelt. Hier befinden sich Filialsitze ausländischer Unternehmen: Aubi, Fashion Polska, P.V. Prefabet, Intermarche usw.

Sport und Kultur

Kluczbork besitzt einen großen, gut erhaltenen Stadtpark mit schönem Baumbestand und Spazieralleen, eine Radroute Kluczbork - Bąków, die durch Erholungsgebiete verläuft, und eine Schwimmhalle. Die ganze Zeit sind Turnhallen und Tennisplätze zugänglich. In Bąków befindet sich ein Erholungszentrum mit einem Campingplatz, der dreimal den Titel "Mister Camping", d.h. eine Auszeichnung für den besten Campingplatz in Polen erhielt.
Das Kulturzentrum in der Gemeinde bilden zwei Kulturheime. Dort sind zahlreiche Interessenzirkel, Musik- und Tanzensembles tätig. Außer professioneller Aufführungen wird in allen Anstalten die Tätigkeit einer Amateurkunstbewegung ausgeübt, die vor allem an Kinder und Jugendliche gezielt ist.
Hiesiges Priester-Jan-Dzierżon- Museum veranstaltet Zeitausstellungen und Vernissagen. Außer der Daueraus-

Muzeum im. ks. Jana Dzierżona
Priest Jan Dzierżon Museum
Prister-Jan-Dzierżon-Museum

Kluczbork - klub karate
Kluczbork - the karate club
Kluczbork - Karateklub

Pomnik Jana Dzierżona
The Monument to Jan Dzierżon
Jan-Dzierżon-Denkmal

Na terenie miasta działają biblioteki, czytelnia, kino, dyskusyjny klub filmowy. Pod patronatem Fundacji Kluczborskich Wieczorów Muzycznych rokrocznie, od maja do października, w kościele ewangelickim pw. Zbawiciela odbywają się koncerty organowe, które od 13 lat zaszczycają swą obecnością sławni w świecie soliści i instrumentaliści.
W mieście stworzono również dobre warunki do uprawiania sportu i aktywnego wypoczynku. Park miejski przechodzący w las komunalny służy temu od lat. Do dyspozycji mieszkańców są dwa stadiony (należące do klubów sportowych), korty tenisowe (7 boisk) i liczne boiska szkolne. W lecie największym powodzeniem cieszy się, położony w odległości 5 km od Kluczborka, Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie z odkrytym basenem i campingiem. Obiekt ten jest trzykrotnym zdobywcą I miejsca w konkursie „Mister Camping" organizowanym przez PFCiC w Warszawie. W okresie zimowym amatorzy kąpieli i pływania przenoszą się do krytej pływalni - wizytówki miasta, która tętni życiem od rana do wieczora.
Na terenie gminy Kluczbork w dziedzinie sportu wyczynowego działa kilka klubów sportowych. Pod okiem Krzysztofa Neugebauera - trzykrotnego mistrza Europy, wicemistrza świata oraz wielokrotnego mistrza Polski w karate tradycyjnym - karate ćwiczy ok. 100 zawodników.

Imprezy masowe

Do stałych imprez masowych organizowanych w Kluczborku zaliczyć można czerwcowe festyny „Dzieci Dzieciom" i „Dorośli Dzieciom" oraz festyny z okazji „Dni Kluczborka". Miasto stało się również ośrodkiem odbywającego się co roku w maju na terenie gminy Międzynarodowego Wyścigu Kolarskiego Juniorów. Jego uczestnikami byli m.in. Andrzej Serediuk, Mieczysław Korycki, Joachim Halupczok, Zdzisław Wrona oraz mistrz świata - Greg Lemond.

ture Centres. They host numerous interest circles as well as music bands and dance groups. Except for the professional presentations, all the culture centres run amateur artistic activity for children and teenagers.
The local Jan Dzierżon Museum organizes temporary exhibitions and vernissages. Except for the permanent exhibition devoted to the history of bee-keeping and the activity of Priest Jan Dzierżon, there are numerous exhibitions of archaeology, history and ethnography of the region. The archaeological exhibits mainly come from the excavations run by the Museum itself. The historical monuments are e.g. coins, handicraft, weapon, historic documents and other documents concerned with the region.
In the town there are the libraries, one reading room, one cinema with the film lovers' club. Under the patronage of the local Musical Evenings Fund, every year from May till October the organ concerts are held in the Evangelic church. For 13 years the concerts have been attended by the world famous soloists and instrumentalists.
In the town there are also good conditions to practise sport and the so called active forms of resting. The municipal park along with the adjacent communal forest have been serving that aim for years. The residents have two stadiums at their disposal (the property of the sports clubs) as well as the tennis courts, a few sports fields and numerous school sports fields. In summer one of the most popular places is, located 5 km from Kluczbork, the Tourist and Recreational Centre in Bąków along with a swimming pool and a camping site. The camping site three times has been the first prize winner in the "Mister Camping" Competition organized by the PFCiC in Warsaw. In winter swimmers move to the roofed swimming pool - the showcase of the town, teeming with life all day long.
In Commune Kluczbork there are a few professional sports clubs. Mr Krzysztof Neugebauer - the European Champion, the Second World Champion and the Champion of Poland in traditional karate - runs the sports section including approx. 100 sportsmen.

Mass events

The range of permanent mass events held in Kluczbork encompasses the June festival called "Children for Children" and "Adults for Children" and the festivals held on the occasion of "the Days of Kluczbork". In May the town and the commune host the annual International Cycling Race for boys under eighteen. The famous sportsmen who participated in the race are e.g. Andrzej Serediuk, Mieczysław Korycki, Joachim Halupczok, Zdzisław Wrona and the World Champion Greg Lemond.

stellung zur Geschichte der Bienenzucht, die auch dem Patron des Museums, dem Priester Jan Dzierżoń gewidmet ist, werden Exponate aus dem Bereich der Archäologie, Geschichte und Ethnographie der Region ausgestellt. Die archäologischen Denkmäler stammen vor allem aus eigenen Ausgrabungsforschungen, historische Andenken sind u.a. alte Münzen, Handwerkserzeugnisse, Waffe, Archivalien und andere mit der Region verbundene Unterlagen.
In der Stadt sind Bibliotheken, Leseraum, Kino, Diskussionsfilmklub tätig. Unter dem Patronat der Stiftung Kluczborskie Wieczory Muzyczne (Musikabende von Kluczbork) finden jedes Jahr vom Mai bis Oktober in der evangelischen Erlöser- Kirche Orgelkonzerte statt, die weltberühmte Solisten und Instrumentalisten mit ihrer Gegenwart beehren. In der Stadt wurden auch gute Bedingungen für Sport und aktive Erholung geschaffen. Der Stadtpark, der zum Kommunalwald übergeht, dient zu diesen Zwecken schon seit Jahren. Zur Verfügung de Einwohner stehen zwei zu den Sportklubs gehörende Stadien, Tennisplätze (7 Plätze) und zahlreiche Schulsportplätze. Im Sommer erfreut sich der größten Beliebtheit das in der Entfernung von 5 km von Kluczbork gelegene Touristik- und Erholungszentrum in Bąków mit einem offenem Schwimmbad und einem Campingplatz. Dieses Objekt ist der dreimalige Gewinner des 1. Platzes im Wettbewerb "Mister Camping", der von PFCiC in Warszawa veranstaltet wird. Im Winter nehmen die Badeliebhaber die Schwimmhalle - Visitenkarte der Stadt in Anspruch, in der vom Morgen bis Abend das Leben pulsiert.
In der Gemeinde Kluczbork sind im Bereich des Leistungssports einige Sportklubs tätig. Unter Aufsicht Herrn Krzysztof Neugebauer, des dreimaligen Europameisters, Weltvizemeisters und mehrmaligen Polenmeisters für traditionelles Karate treiben diese Sportart ca. 100 Sportler.

Massenveranstaltungen

Zu den festen Massenveranstaltungen, die in Kluczbork unternommen werden, kann man die Feste im Juni "Dzieci Dzieciom" und "Dorośli Dzieciom" sowie Feste anlässlich der "Tage von Kluczbork" zählen. Die Stadt wurde auch zum Zentrum des jedes Jahr im Mai innerhalb der Gemeinde stattfindenden Internationalen Radrennens für Junioren. Seine Teilnehmer waren u.a. Andrzej Serediuk, Mieczysław Korycki, Joachim Halupczok, Zdzisław Wrona und der Weltmeister - Greg Lemond.

Muzeum Dzierżona - wystawa historii pszczelarstwa
Dzierżon Museum - the bee-keeping history museum
Dzierżon-Museum-Ausstellung für Imkereigeschichte

Gmina Wołczyn

Commune Wołczyn
Gemeinde Wołczyn

Gospodarka

Po wojnie nastąpił dynamiczny rozwój przemysłu w mieście, produkcja w przeliczeniu na jednego mieszkańca, największych zakładów: OZPL „Linopłyt", Śląskiej Fabryki Drożdży „Polmos", Huty Szkła „Vitrum", Tartaku, Państwowego Ośrodka Maszynowego stawiały Wołczyn w czołówce najbardziej uprzemysłowionych miast Europy. Zmiany ustrojowe w 1989 r. nie oszczędziły także Wołczyna i spowodowały, istniejące do dnia dzisiejszego, znaczne bezrobocie.

Gmina ma charakter rolniczo - przemysłowy. Rozwinięty jest przemysł lekki, spożywczy. Przemiany gospodarcze kraju wywarły istotny wpływ na gospodarkę gminy. Zaistniałe bezrobocie było jednym z czynników, który spowodował rozwój małej i średniej przedsiębiorczości. Samorząd gminy sprzyja rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości. Przejawia się on przychylnością władz lokalnych, systemem indywidualnych ulg i preferencji dla podmiotów gospodarczych, również dobrym usytuowaniem gminy, bliskością dużych aglomeracji miejskich: Kluczbork, Opole.

Do największych zakładów produkcyjnych skupionych w Gminie Wołczyn należy: Śląska Fabryka Drożdży, Huta Szkła „Kama - Vitrum", Zakład Handlowo-Usługowy „Pamax", Zakład Kamieniarski Hurtownia Granitów „GRANPOL" Mieczysław Wierzbicki.

Bardzo dobrze rozwinięta jest także sieć sklepów branży spożywczej, przemysłowej i budowlanej oraz usługi.

Economy

After the War the local industry started to develop dynamically, and the produce of the largest firms (OZPL "Linopłyt", the Yeast Factory "Polmos", the Glass Works "Vitrum", the Sawmill, the State Machine Centre) in one inhabitant located Wołczyn within the group of the European cities with the highest level of industrialization. However, the political changes of 1989 did not save Wołczyn and resulted in the significant unemployment rate.

The Commune has both agrarian and industrial character. The best developed branches of industry are the light and food-processing industries. The economic transformations within the country have significantly affected the economy of the Commune. Unemployment was one of the factors resulting in small and medium-sized firms. The local authorities are favouring small business. It manifests itself in the local authorities' attitude towards small firms, the system of individual allowances and preferences for the economic entities, the location of the commune and the proximity to the large urban agglomerations such as Kluczbork and Opole.

The largest firms located in Commune Wołczyn are: the Silesian Yeast Factory, the Linen Factory "Linopłyt" S.A., the Glass Works "Kama-Vitrum", the Trade and Services Firm "Pamax", the Stonemason's Firms - Granite Wholesale "GRANPOL" Mieczysław Wierzbicki.

There is a broad variety of groceries, shops with industrial and building articles and services.

Wirtschaft

Nach dem Krieg erfolgte eine dynamische Industrieentwicklung in der Stadt. Die Produktion der größten Betriebe: des Leinwandindustriebetriebs von Opole "Linopłyt", des Hefebetriebs von Śląsk "Polmos", der Glashütte "Vitrum", des Sägewerks, des Staatsmaschinenzentrums in Umrechnung auf einen Einwohner setzte Wołczyn an die Spitze der am stärksten industrialisierten Städte Europas fest. Die Gesellschaftsordnungsänderungen 1989 verschonten auch Wołczyn nicht und verursachten bis heute bestehende große Arbeitslosigkeit.

Die Gemeinde hat einen landwirtschaftlich-industriellen Charakter. Hier sind die Leicht- und Lebensmittelindustrie entwikkelt. Die Wirtschaftsumwandlungen in Polen beeinflussten wesentlich die Wirtschaft der Gemeinde. Bestehende Arbeitslosigkeit war einer der Faktoren, der die Entwicklung der kleinen und mittelgroßen Gewerbetätigkeit verursachte. Die Gemeindeselbstverwaltung fördert die Entwicklung lokaler Gewerbetätigkeit. Dies kommt in der Gefälligkeit lokaler Behörden, im System individueller Erlässe und Vergünstigungen für wirtschaftliche Einheiten, in guter Lage der Gemeinde, Nähe großer Stadtagglomerationen: Kluczbork und Opole zum Ausdruck.

Zu den größten Produktionsbetrieben in der Gemeinde Wołczyn gehören: der Hefebetrieb von Śląsk, der Leinwandindustriebetrieb von Opole "Linopłyt" S.A., "Kama - Vitrum" Glashütte, Handels- und Dienstleistungsunternehmen "Pamax", Steinmetzwerk Granitgroßhandlung "GRANPOL" Mieczysław Wierzbicki.

Sehr gut entwickelt ist auch das Netz der Lebensmittel, Industriewarengeschäfte, der Läden in der Baubranche und der Dienstleistungspunkte.

Wołczyn - Panorama Rynku
Wołczyn - panorama of the Market Square
Wołczyn - Panorama des Marktes

Informacje ogólne

Gmina Wołczyn położona jest w północnej części województwa opolskiego na Nizinie Śląskiej, należy do powiatu kluczborskiego. Zajmuje obszar 241 km². Gminę utworzono z 20 sołectw. Ogólna liczba mieszkańców - 15 061 tys., w tym miasto - - 6 524 tys., na 1 km² - przypada 62 osoby. Wołczyn cechuje dogodne usytuowanie komunikacyjne: dobre połączenie drogowe i kolejowe z Kluczborkiem [12 km], Wrocławiem, Opolem, Kępnem, dalej z Poznaniem.

Gmina posiada bogate zasoby mineralne: solanka wołczyńska o temp. + 43,5°C solanka chlorowo-sodowo-wapniowo-bromowo-żelazisto-borowa], żwir budowlany, piasek, torf.

W Gminie jest 12 szkół podstawowych i 8 przedszkoli. Przedszkole w Wołczynie od 1996 r. prowadzi oddział specjalny dla dzieci sprawnych inaczej.

Gmina znajduje się w strefie klimatu umiarkowanie łagodnego, zdominowanego przez wpływy klimatu atlantyckiego z okresowymi wpływami klimatu kontynentalnego. Średnia temperatura w roku wynosi 9,0°C, a ilość opadów rocznych nie przekracza 550 mm.

General information

Commune Wołczyn lies in the north part of Opolskie Province, on the Śląska Lowland. Administratively, it belongs to County Kluczbork. It covers the area of 241 thousand sq.km. The commune consists of 20 parishes. The population of the commune amounts to 15,661, including 6,524 inhabitants of the town. The density of population is 62 poeple in one square kilometer. The location of Wołczyn in terms of transport considers the road and rail connections with Kluczbork (12 km), Wrocław, Opole, Kępno and Poznań.

The Commune has its natural resources - the saltmarsh of the temperature 13.5°C (chlorine-sodium-calcium-bromine-iron-boron saltmarsh), gravel, sand, peat.

In the Commune there are 12 primary schools and 8 kindergartens. Since 1996 Kindergarten in Wołczyn has been running classes for handicapped children.

The Commune lies within the zone of the moderate mild climate, dominated with the influence of the Atlantic climate, with the temporary influence of the continental climate. The average yearly temperature amounts to 9.0°C, and the yearly amount of atmospheric falls does not exceed 350mm.

Allgemeine Informationen

Die Gemeinde Wołczyn ist im nördlichen Teil der Wojewodschaft Opole auf der Śląska- Tiefebene gelegen und gehört zum Kreis Kluczbork. Die Gemeinde nimmt die Fläche von 241 qkm ein. Sie wurde aus 20 Schulzendörfern gegründet. Die Gesamteinwohnerzahl beträgt 15061 Tsd., darin es gibt 6 524 Tsd. Stadteinwohner. Auf 1 qkm fallen 62 Personen. Kennzeichnend für Wołczyn ist die Verkehrslage. Die Gemeinde hat gute Straßen- und Eisenbahnverbindungen mit Kluczbork (12 km), Wrocław, Opole, Kępno, weiter mit Poznań.

Die Gemeinde besitzt reiche Vorräte an Mineralstoffen: Salzsole von Wołczyn mit der Temperatur von +43,5°C (die Chlor-Natrium-Kalk-Brom-Eisen-Bor-Sole), Baukies, Sand, Torf.

In der Gemeinde gibt es 12 Grundschulen und 18 Kindergärten. Der Kindergarten in Wołczyn führt seit 1996 eine Sonderabteilung für behinderte Kinder.

Die Gemeinde befindet sich in der Zone des gemäßigten milden Klimas, das durch Einflüsse des atlantischen Klimas mit Zeiteinflüssen des kontinentalen Klimas beherrscht ist. Die Jahresdurchschnittstemperatur beträgt 9,0°C und die Menge der Jahresniederschläge übersteigt 550 mm nicht.

Kościół pw. Matki Boskiej w Wołczynie
The Virgin Mary's church in Wołczyn
Mutter-Gottes-Kirche in Wołczyn

Walory środowiskowe

Część lasów gminy Wołczyn położona jest na terenie Równiny Oleśnickiej. Wysokość terenu waha się od 140 do 204 m n.p.m. Dobre gleby pozwalają na tworzenie odpornych drzewostanów z dużą domieszką gatunków liściastych. Główne gatunki lasotwórcze to: sosna, świerk, modrzew, dąb, olcha, brzoza, buk, jesion i topola.

Dla ochrony najcenniejszych elementów ekosystemów leśnych na terenie gminy Wołczyn utworzono dwa rezerwaty przyrody: „Komorzno" - obszar leśny o powierzchni 3,70 ha, 185-letni drzewostan bukowy o cechach buczyny pomorskiej z domieszką dębu, graba, sosny i świerka oraz rezerwat „Krzywiczyny" - obszar lasu o powierzchni 19,70 ha, ze 170-letnim drzewostanem sosnowym, z domieszką świerka i różnowiekowego dębu. Atrakcyjność tych lasów potwierdza 28 zaewidencjonowanych pomników przyrody. Z cenniejszych należy wymienić: 126-letni drzewostan jodłowy z domieszką świerka, modrzewia i sosny,136-letni drzewostan modrzewiowy z domieszką jodły i sosny będący powierzchnią badawczo-doświadczalną, 136-letni drzewostan jesionowy z domieszką dębu, buka, olchy, wyłączony drzewostan nasienny dębu bezszypułkowego.

Na terenie gminy planowane jest utworzenie dalszych rezerwatów przyrody.

Znaczną część gminy pokrywają lasy bogate w zwierzynę: jelenie, sarny, dziki, występuje tu również zwierzyna drobna: zając, bażant, kuropatwa, kaczka, lis, borsuk. Licznie gniazduje tu bocian czarny. Ciekawe, wieloletnie drzewostany, dziewiczy krajobraz, obfitość zwierzyny oraz bogate runo leśne zapewnia udane grzybobranie i zachęca do odpoczynku w ciszy i spokoju, na łonie przyrody.

Wołczyn - Rynek
Wołczyn - Market Square
Wołczyn - Marktplatz

Environmental values

A part of the forests within Commune Wołczyn lies in the Oleśnicka Plain. The height of the area varies from 140 to 204 meters above the sea level. Good soils allow to create immune tree stands with a significant addition of deciduous species. The main forest-making species are pine, spruce, beech, ash and poplar.

In order to protect the most valuable elements of the forest eco-systems located within Commune Wołczyn two nature reserves have been set up: "Komorzno" - the forest with the area of 3.70 ha, 185-year-old beech tree stand with the characteristics of the Pomeranian beech forests, with the addition of oak, hornbeam, pine and spruce; and "Krzywiczyny" - the forest with the area of 19.70 ha, with the 170-year-old pine tree stand, with the addition of spruce and oaks of various age classes. The attractiveness of the forests has been confirmed with the registration of 28 monuments of nature. The most valuable of them are: the 126-year-old fir tree stand with the addition of spruce, larch and pine, 136-year-old larch tree stand with the addition of fir and pine which makes up a research and experimental ground as well, 136-year-old ash tree stand with the addition of oak, beech, alder, the separate seed-yielding tree stand of Quercus sessilis. The other nature reserves are being planned.

The significant part of the Commune is grown with forests full of such big animals as deer, roe deer, wild boars as well as small animals, such as hares, pheasants, partridges, ducks, foxes and badgers. There are numerous nests of black storks. The interesting old tree stands, the wild scenery, the abundance of animals and rich undergrowth are the guarantee of good mushroom-picking and the perfect rest in calm and peace, close to the Nature.

Umweltvorzüge

Ein Fragment der Wälder der Gemeinde Wołczyn ist auf dem Gebiet der Ebene von Oleśnica gelegen. Die Gebietshöhe schwankt von 140 bis 204 m ü. N.N. Gute Böden lassen immune Baumbestände mit großer Beimischung der Laubbäume gründen. Die wichtigsten Baumarten des Waldes sind: Kiefer, Fichte, Lärche, Eiche, Erle, Birke, Buche, Esche und Pappel.

Zwecks des Schutzes der wertvollsten Waldökosysteme innerhalb der Gemeinde Wołczyn wurden zwei Naturschutzgebiete: "Komorzno" - ein Waldgebiet mit der Fläche von 3,70 ha (ein 185-jähriger Buchenbestand mit den Merkmalen der pommerschen Buchen mit Beimischung der Eiche, Hainbuche, Kiefer und Fichte) sowie das Schutzgebiet "Krzywiczyny" (ein Waldgebiet mit der Fläche von 19,70 ha mit 170-jährigem Kiefernbestand, mit Beimischung der Fichte und Eiche im verschiedenen Alter). Die Attraktivität hiesiger Wälder bestätigen 28 ins Register eingetragene Naturdenkmäler. Unter den wertvolleren sind die folgenden: der 126-jährige Tannenbestand mit Beimischung der Fichte, Lärche und Kiefer, der 136-jährige Lärchenbestand mit Beimischung der Tanne und Kiefer, der eine Forschungs- und Versuchsfläche ist, der 136-jährige Eschenbestand mit Beimischung der Eiche, Buche und Erle und der ausgeschlossene Samenbestand der stiellosen Eiche anzumerken. In der Gemeinde wird die Gründung von neuen Naturschutzgebieten geplant.

Einen wesentlichen Teil der Gemeinde nehmen an Tieren: Hirschen, Rehen, Wildschweinen reiche Wälder ein. Hier tritt auch Kleinwild: Hase, Fasan, Rebhuhn, Ente, Fuchs, Dachs auf. Es gibt hier zahlreiche Nester des schwarzen Storches. Interessante, vieljährige Baumbestände, unangetastete Landschaft, Tierfülle und reiches Unterholz sichern gelungenes Pilzesammeln und locken zur Erholung in Stille und Ruhe im Freien an.

Wołczyn - Rynek
Wołczyn - Market Square
Wołczyn - Marktplatz

Kultura, sport i imprezy masowe

Życie kulturalne Gminy skupia się wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz parafii rzymskokatolickiej w Wołczynie prowadzonej przez ojców kapucynów. W Ośrodku działa Dziecięcy Zespół Teatralny „Kacperek", Zespół Pieśni i Tańca „Modrzewiacy", Chór Klubu Seniora „Wrzos", Zespół „Lunatycy" i „Jarzębinki", prowadzone również są zajęcia muzyczne (nauka gry na pianinie i gitarze). Aktywnie działa Klub Foto - Wideo „Junior", który prowadzi zajęcia fotograficzno - filmowe.

W gminie działa Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna im. Jakuba Kani. Dla wszystkich chętnych udostępniono tutaj czytelnię, bogaty księgozbiór podręczny oraz wyszczególnione działy dla dzieci i dorosłych. Biblioteka posiada również filie: w Gierałcicach, Komorznie, Skałągach, Szymonkowie i Wierzbicy Górnej.

Corocznie w maju organizowane są Dni Wołczyna, podczas których dla wszystkich mieszkańców miasta i zaproszonych gości organizowane są liczne imprezy kulturalno - sportowe m.in.: zawody strażackie, turniej piłkarski, przeglądy piosenek i twórczości oraz wiele ciekawych spotkań i koncertów gwiazd.

Wielkim wydarzeniem, nie tylko dla mieszkańców gminy, ale i przybyłych uczestników, jest coroczne lipcowe Spotkanie Młodych. W tym czasie Wołczyn staje się miejscem, do którego ściągają rzesze młodych ludzi z całej Polski pragnących spotkać się z Bogiem, próbujących rozwiązać swoje problemy i inaczej spojrzeć na Kościół. Działa również kino „Syrena".

Śląska Fabryka Drożdży w Wołczynie
The Silesian Yeast Factory in Wołczyn
Śląska-Hefefabrik in Wołczyn

Culture, sport and mass events

The culture of the Commune is concentrated in the Town and Commune Culture Centre and the Roman-Catholic Parish in Wołczyn, run by Capuchins. The Centre runs the Children's Theatre Group "Kacperek", the Singing and Dancing Band "Modrzewiacy", the choir of the Senior Citizens' Club "Wrzos", the Bands "Lunatycy" and "Jarzębinki". There are also the classes on music (courses of piano and guitar playing). There is the Photo-Video Club "Junior" running classes on photography and film-making.

In the Commune there is Jakub Kania Public Library. All book lovers can attend the reading room, use the rich collection of books and selected departments for adults and children. The library runs its branches in Gierałcice, Komorzno, Skałągi, Szymonków and Wierzbica Górna.

"The Days of Wołczyn" are annually held in May. This is the time of numerous cultural and sports events organized for the town's residents as well as its guests, such as the firemen's competition, the football tournament, the reviews of songs and other forms of artistic activity and a lot of interesting meetings and concerts.

Another significant event for both local people and the visitors to the Commune is the Youth Meeting held in July. That is the time when huge masses of young people from all the country arrive in Wołczyn in order to meet their God, solve their problems and look at the Church from a different point of view. There is also the "Syrena" Cinema.

Kultur, Sport, Massenveranstaltungen

Das Kulturleben der Gemeinde konzentriert sich um das Stadt- und Gemeindekulturzentrum und die Römisch-katholische Pfarrkirche in Wołczyn, die von den Kapuzinern verwaltet wird. Im Zentrum sind das Kindertheaterensemble "Kacperek", das Gesang- und Tanzensemble "Modrzewiacy", der Chor des Seniorenklubs "Wrzos", das Ensemble "Lunatycy" und "Jarzębinki" tätig. Es werden auch Musikzirkel (Klavier- und Gitarrenspielunterricht) geführt. Aktiv ist der Klub Foto-Video "Junior", der einen Foto- und Filmzirkel führt.

In der Gemeinde ist die Öffentliche Jakub- Kania- Stadt- und Gemeindebibliothek tätig. Für alle Freiwilligen wurden hier ein Leseraum, reiche Handbüchersammlung und separate Abteilungen für Kinder und Erwachsene zugänglich gemacht. Die Bibliothek besitzt auch ihre Filialen in: Gierałcice, Komorzno, Skałągi, Szymonkowo und Wierzbica Górna.

Jedes Jahr werden im Mai die Tage von Wołczyn veranstaltet. In diesen Tagen werden für alle Stadteinwohner und alle eingeladenen Gäste zahlreiche Kultur-, Sportveranstaltungen, beispielsweise Feuerwehrwettbewerbe, Fußballturnier, Schauen für Lieder und Schaffen sowie zahlreiche interessante Treffen und Konzerte der Stars organisiert.

Ein großes Ereignis für die Gemeindeeinwohner sowie angekommene Teilnehmer ist das Treffen der Jugendlichen im Juli. In dieser Zeit wird Wołczyn zu einem Ort, in die Menschenmengen der Jugendlichen aus ganz Polen anziehen, die sich mit Gott treffen möchten, ihre Probleme zu lösen versuchen und anders die Kirche betrachten wollen. Hier ist auch das Kino "Syrena" tätig.

Zespół Pieśni i Tańca „Modrzewiacy"
The "Modrzewiacy" Song and Dance Band
Gesang- und Tanzensenble „Modrzewiacy"

Informacje ogólne i gospodarcze

Gmina Byczyna położona jest na północno-zachodnim krańcu Wyżyny Śląskiej.

W skład gminy wchodzi miasto i 23 sołectw, a całkowita jej powierzchnia wynosi 183 km², co stanowi 2,14% obszaru województwa opolskiego. Mieszka tu 10 150 osób, co daje średnią gęstość zaludnienia 55 osób na 1 km².

Przez miasto przebiega ważna linia kolejowa, łącząca Śląsk z Pomorzem oraz dwie krajowe drogi komunikacyjne Gliwice - Poznań, Byczyna - Częstochowa.

Na terenie gminy oraz w mieście Byczyna znajduje się kilka przedsiębiorstw produkcyjnych oraz szereg zakładów rzemieślniczych. Dobrze rozwinięty jest prywatny handel dysponujący dużą liczbą sklepów, barów i restauracji oraz hotelem o standardzie europejskim.

Miasto jest skanalizowane, pracuje tu biologiczna oczyszczalnia ścieków. Znajduje się też, czynna całą dobę, stacja benzynowa, dysponująca wszystkimi rodzajami paliw.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje dobrze zorganizowane składowisko odpadów komunalnych.

General and economic information

Commune Byczyna is situated on the north-west edge of the Śląska Upland. The Commune comprises the town of Byczyna and 23 parish villages. Its total area amounts to 183 sq.km, which makes up 2.14 per cent of the province area. The population is 10,150, which results in the density of 55 people in one square kilometer.

The significant railway line joining the regions of Śląsk and Pomorze goes through the town as well as two main roads: Gliwice-Poznań and Byczyna-Częstochowa.

In the Commune there are a few factories and a range of craft shops. Private trade has developed well; it encompasses a number of shops, bars and restaurants as well as a high-quality hotel.

The town is provided with the sewerage and the biological sewage farm. There is a petrol station offering all sorts of petrol, open 24 hours a day.

Furthermore, in the Commune there is the rubbish dump.

Allgemeine und wirtschaftliche Informationen

Die Gemeinde Byczyna ist am nordwestlichen Rande der Śląska- Hochebene.

Die Gemeinde besteht aus der Stadt und 23 Schulzendörfern. Die Gesamtfläche der Gemeinde beträgt 183 qkm, was 2,14% des Gebietes der Wojewodschaft Opole ausmacht. Hier wohnen 10 150 Personen. Die Durchschnittsbevölkerunsgdichte beträgt 55 Personen je 1 qkm.

Durch die Stadt verläuft eine wichtige Eisenbahnlinie, die Schlesien mit Pommern verbindet. Hier führen auch zwei Landesverkehrsstraßen: Gliwice - - Poznań und Byczyna - Częstochowa.

In der Gemeinde befinden sich einige Produktionsunternehmen und eine Reihe von Handwerksbetrieben. Gut entwickelt ist auch der Privathandel, der über eine große Zahl der Läden, Bars und Restaurants und ein Hotel von hoher Qualität verfügt.

Die Stadt ist an das Kanalisationsnetz angeschlossen, hier ist eine biologische Kläranlage tätig. Es gibt eine rund um die Uhr geöffnete Tankstelle, die über alle Brennstoffsorten verfügt.

Darüber hinaus ist innerhalb der Gemeinde eine gut angelegte Mülldeponie für Kommunalabfälle tätig.

Gmina Byczyna

Commune Byczyna
Gemeinde Byczyna

Gospodarka

Gmina Byczyna jest otwarta na wszelkie formy współpracy gospodarczej, dogodne dla inwestorów zagranicznych i krajowych. Oferuje przede wszystkim zagospodarowanie atrakcyjnie położonych wolnych terenów i nieruchomości zabudowanych, o zróżnicowanym przeznaczeniu. Mogą one być wykorzystane na lokalizację obiektów przemysłowych, handlowych, usługowych i innych. Formy udostępniania terenów i obiektów mogą obejmować sprzedaż, dzierżawę czy realizację wspólnego przedsięwzięcia. Atrakcyjnym partnerem dla inwestorów mogą stać się również lokalne firmy, dysponujące znacznymi, nie zawsze wykorzystanymi zdolnościami produkcyjnymi, jak i gotowymi obiektami do zakupu, dzierżawy, tworzenia spółek joint venture czy kooperacji.

Walory środowiskowe

Gmina Byczyna jest gminą typowo rolniczą. W celu poprawy stosunków wodnych na terenach upraw rolnych wybudowano zbiornik retencyjny, który spełnia również funkcję bazy rozwoju turystyczno-wypoczynkowej gminy. Urozmaicone ukształto-

Economy

Commune Byczyna is looking forward to all forms of economic co-operation which will be in favour of foreign and local investors. Its offer includes mainly the management of attractively situated grounds and properties of various use. They may be used to locate industrial, commercial or service centres. The grounds and properties may be purchased, leased or any joint-venture may be realized. Investors may find attractive partners here - the local firms offer their significant productive capacity which is not always properly used as well as the properties for sale, lease, joint-venture companies or co-operation.

Environmental values

Commune Byczyna is a typical agrarian commune. In order to improve water relations in the agrarian area a retention water reservoir has been built. The reservoir is also the base for tourist and recreational activity of the Commune. The diversified surface configuration as well as the mild climate have made that interesting region

Wirtschaft

Die Gemeinde Byczyna ist allen für aus- und inländische Investoren günstigen Formen der Wirtschaftszusammenarbeit gegenüber aufgeschlossen. Die Gemeinde bietet vor allem die Bewirtschaftung attraktiv gelegener freier Gebiete und bebauter Immobilien mit differenzierter Bestimmung an.
Sie können für das Anlegen von Gewerbe-, Handels-, Dienstleistungsobjekten und anderen in Anspruch genommen werden. Die Formen der Zugänglichmachung der Gebiete und Objekte können Verkauf, Verpachtung und Realisierung einer gemeinsamen Unternehmung umfassen. Zu einem attraktiven Partner für Investoren können auch lokale Firmen werden, die über große, nicht immer ausgenutzte Produktionskapazitäten und fertige Gebiete zum Ankauf, Verpachtung, Gründung der Gesellschaften joint venture und Kooperationen verfügen.

Umweltvorzüge

Die Gemeinde Byczyna ist eine typisch landwirtschaftliche Gemeinde. Zwecks der Verbesserung der Wasserverhältnisse auf den Ackerflächen wurde ein Speicherstausee angelegt, der auch die Funktion einer Tourismus- und Erholungsinfrastruktur ausübt. Abwechslungsreiche Geländebeschaffenheit sowie ein mildes Klima verursachen, dass diese an interessanter Landschaft reiche Gegend eine große Attraktion für Touristen ist. Vom Nordwesten, durch Byczyna, bis zum Südosten erstreckt sich eine Kette von malerischen Hügeln, in nördlicher und südlicher Richtung breitet sich eine Tiefebene aus.
Wälder, die 12% der Gesamtfläche ausmachen, sind an Jagdtieren, Pilzen und Blaubeeren reich. Der Fluss Prosna und der auf seinem Nebenfluss - der Pratwa angelegte Stausee Brzóski schaffen vortreffliche Bedingungen für Erholung und Angeln. Mildes Klima, die Möglichkeit, ein Zelt in verschiedenen Gemeindeteilen aufzuschlagen, durch Gewerbedünste nicht verseuchte Luft, zahlreiche Architektur- und Naturdenkmäler, die Möglichkeit der Veranstaltung der Jagden, Pilzesammeln und Schwimmens schaffen gute Bedingungen für gesunde und nützliche Freizeitmöglichkeiten.

Panorama Byczyny
The panorama of Byczyna
Panorama von Byczyna

wanie terenu na obszarze gminy oraz łagodny klimat sprawiają, że okolice te bogate w ciekawy krajobraz, stanowią dużą atrakcję dla turystów. Od północnego zachodu poprzez Byczynę aż na południowy wschód ciągnie się łańcuch malowniczych pagórków, natomiast w kieruku północnym i południowym roztacza się nizina.
Lasy, choć stanowią 12 % powierzchni, pełne są zwierza łownego, grzybów i jagód, a rzeka Prosna i wybudowany na jej dopływie - Pratwie zbiornik wodny Brzóski, stwarzają idealne warunki do rekreacji i wędkowania. Łagodny klimat, możliwość rozbicia namiotu w różnych częściach gminy, nie skażone wyziewami przemysłowymi powietrze, liczne zabytki architektury i przyrody, możliwość polowania, grzybobrania i pływania stwarzają dobre warunki do zdrowego i pożytecznego spędzenia wolnego czasu.

Sport, kultura i imprezy masowe

Oprócz obiektów sakralnych gmina Byczyna posiada kompleks sportowy z boiskami do piłki nożnej, tenisa ziemnego i koszykówki. Stadion posiada wymiarową bieżnię oraz zaplecze umożliwiające mu sprawne funkcjonowanie. Na wszelkie imprezy kibice i widzowie mogą przychodzić licznie, bowiem kompleks sportowy dopełnia amfiteatr na 2 tys. miejsc. Dużym powodzeniem w okresach letnich cieszy się basen kąpielowy wraz z całym zapleczem.
Gmina Byczyna jest organizatorem wielu imprez kulturalno-sportowych mających na celu promocję turystyki i zdrowego trybu życia. Rajd rowerowy, Międzynarodowy Turniej Małej Ligi Baseballa, Mistrzostwa Polski w Ringo czy wreszcie Zlot Piłkarzy Weteranów i Mistrzostwa Polski Oldbojów to atrakcje, którymi może poszczycić się gmina na skalę nie tylko ogólnopolską, ale i międzynarodową. Szczególnie Zlot Piłkarzy Weteranów gości w Byczynie wiele gwiazd sportu i estrady.

a great tourist attraction. a range of picturesque hills spreads over from the north-west through Byczyna as far as the south-east. North and south of the hills there is the plain.
Although the forests make up only 12 per cent of the total area they are rich in animals, mushrooms and berries. The Prosna river and the artificial lake built on its tributary - the Pratwa attract anglers and tourists. The mild climate, the possibility to camp in various parts of the Commune, clean air not polluted with industrial emissions, numerous monuments of architecture and nature and the opportunity to hunt pick up mushrooms and swim are the guarantee of healthy and useful way of spending your spare time.

Sport, culture and mass events

Except for the examples of sacred art, Commune Byczyna owns a sports complex with football fields, tennis courts and basketball fields. The stadium is provided with full-length track and all the buildings and equipment, necessary to organize sports events. All sports events may be attended by huge crowds of spectators as the complex is provided with the stand with 2,000 seats. In summer a lot of people come to the swimming pool, also provided with the necessary base.
Commune Byczyna is an organizer of numerous cultural and sports events which are going to promote tourism and the healthy way of living. The Cycling Rally, the International Tournament of the Baseball Little League, the Poland Championships in Ringo or the Rally of Senior Footballers and Poland Championships of Old-Boys are the attractions the Commune can be proud of, also for the international scale. Particularly the Rally of Senior Footballers attracts sports and film stars to Byczyna.

Sport, Kultur und Massenveranstaltungen

Außer den sakralen Objekten besitzt die Gemeinde Byczyna einen Sportkomplex mit Fußball-, Tennis- und Basketballspielplätzen. Das Stadion besitzt eine Maßlaufbahn und eine Infrastruktur, die gutes Funktionieren ermöglicht. In alle Veranstaltungen können die Zuschauer zahlreich kommen, weil den Sportkomplex ein Amphitheater mit 2 Tsd. Plätzen ergänzt. Großer Beliebtheit im Sommer erfreut sich das Schwimmbad mit ganzer Infrastruktur daneben.
Die Gemeinde Byczyna ist Veranstalter zahlreicher Kultur- und Sportveranstaltungen, die Touristik und eine gesunde Lebensweise fördern. Radrennen, Internationales Turnier für Kleine Baseballliga, Ringopolenmeisterschaften, Treffen der für Fußballveteranen und Polenmeisterschaften für Oldboys sind Attraktionen, deren sich die Gemeinde im gesamtpolnischen und internationalen Maßstab rühmen kann. Besonders während des Treffens der für Fußballveteranen sind in Byczyna zahlreiche Sport- und Bühnenstars anwesend.

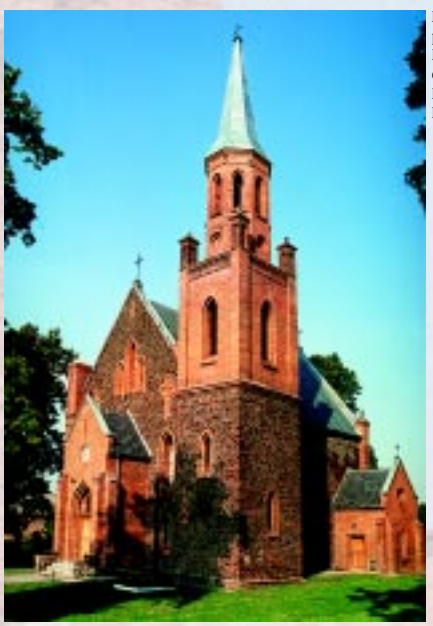

Neoromański kościół pw. św. Józefa w Byczynie/ Neo-Roman Saint Józef's church in Byczyna/ Neuromanische Hl.-Josef-Kirche in Byczyna

Zabytkowe Centrum Byczyny
The historic centre of Byczyna
Historisches Zentrum von Byczyna

Tereny rolnicze
Agricultural areas
Landwirtschaftliche Gebiete

Gmina Lasowice Wielkie

Commune Lasowice Wielkie
Gemeinde Lasowice Wielkie

Informacje ogólne

Gmina Lasowice Wielkie położona jest w północno-wschodniej części Opolszczyzny, na obszarach nizinnych. Ukształtowanie powierzchni i budowa geologiczna są wynikiem dwukrotnego działania lodowca. Największe rzeki przepływające przez teren gminy to Budkowiczanka i Bogacica, a na obrzeżach Stobrawa.

Powierzchnia gminy wynosi 211 km², ludność 7600 osób. Gęstość zaludnienia: 36 osób na km kwadratowy, przy procencie ludności miejskiej 0,0 %, a ludności wiejskiej: 100,0%. W jej skład wchodzi 13 sołectw: Chocianowice, Chudoba, Ciarka, Gronowice, Jasienie, Laskowice, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Oś, Tuły, Trzebiszyn, Wędrynia, Szumirad.

Początki osadnictwa na tym terenie datowane są już w XIII wieku. Pierwszymi wsiami były Chocianowice (1213 r.), Laskowice (1239 r.), Lasowice Wielkie i Małe (1292 r.) oraz Chudoba (1297 r.).

General information

Commune Lasowice Wielkie is situated on the plain in the north-east part of Opole region. The surface configuration and geological structure resulted from the double activity of the glacier. The largest rivers flowing through the Commune are the Budkowiczanka and the Bogacica, and on the edges of the Commune - the Stobrawa River.

The area of the Commune is 211 sq.km, the population - 7,600. The density of population is 36 people in one square kilometer. All the inhabitants live in the rural area. The Commune comprises 13 parishes: Chocianowice, Chudoba, Ciarka, Gronowice, jasienie, Laskowice, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Oś, Tuły, Trzebiszyn, Wędrynia, Szumirad.

The beginning of settlement goes back to the 13th c. The first villages in the region were Chocianowice (1213), Laskowice (1239), Lasowice Wielkie and Lasowice Małe (1292) and Chudoba (1297).

Allgemeine Informationen

Die Gemeinde Lasowice Wielkie ist im nordöstlichen Teil des Landes von Opole, auf den Tieflandgebieten gelegen. Die Geländebeschaffenheit und der geologische Bau sind Ergebnis zweimaliger Tätigkeit des Gletschers. Die das Gemeindegebiet durchfließenden größten Flüsse sind die Budkowiczanka und die Bogacica sowie die Stobrawa, die an den Rändern fließt.

Die Gemeindefläche beträgt 211 qkm, die Einwohnerzahl 7600 Personen, Die Bevölkerungsdichte beträgt 36 Einwohner je 1 qkm. Es gibt keine Stadteinwohner, weil die Dorfeinwohner 100,0% ausmachen. Die Gemeinde besteht aus 14 Schulzenndörfern: Chocianowice, Chudoba, Ciarka, Gronowice, Jasienie, Laskowice, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Os, Tuły, Trzebiszyn, Wedrynia, Szumirad.

Die Anfänge der Ansiedlung auf diesem Gebiet gehen schon auf das 13. Jh. zurück. Die ersten Dörfer waren Chocianowice (1213), Laskowice (1239), Lasowice Wielkie und Małe (1292) und Chudoba (1297).

Gospodarka

Na terenie gminy działa siedem prywatnych zakładów stolarskich. Prężnie rozwija się działalność rzemieślnicza w branżach: kowalstwo, dekarstwo i mechanika pojazdowa. We wszystkich miejscowościach funkcjonuje dobrze zorganizowana sieć handlowa i gastronomia.
W gminie zlokalizowanych jest siedem przedszkoli, pięć szkół podstawowych i dwa gimnazja. Przy szkole w Lasowicach Wielkich zlokalizowana jest sala gimnastyczna i siłownia. Gmina posiada opracowaną koncepcję skanalizowania i oczyszczania ścieków komunalnych. Wszystkie miejscowości gminy są zwodociągowane.
Działania gminy, poza rozwojem infrastruktury rolnictwa i drobnej wytwórczości, skierowane są na intensywny rozwój turystyki ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.
Mieszkańcy gminy zapraszają chętnych do zwiedzania pięknych okolic leśnych oraz na grzybobranie, ryby, wypoczynek, gwarantując swą śląską gościnność, zakwaterowanie w przyzwoitych warunkach i obfite wyżywienie.

Economy

In the Commune there are seven private carpenters' workshops. The following branches of handicraft are developing well: blacksmithing, roof-making and car mechanics. In all the villages there are shops and places to eat out.
In the Commune there are 7 kindergartens, 5 primary and 2 comprehensive schools. The School in Lasowice Wielkie is provided with a gym and a fitness room. The Commune has worked out the project of sewerage and wastewater treatment plant construction. All the villages are provided with water. Apart from the development of the agrarian infrastructure and small industry, the Commune aims at the intensive development of tourism, particularly agro-tourism. The residents of the Commune invite everyone to visit the beautiful forests, pick up mushrooms, catch fish and rest. They offer their famous hospitality, accommodation and catering.

Wirtschaft

In der Gemeinde sind sieben private Tischlerbetriebe tätig. Tatkräftig entwickelt sich das Handwerk in den Branchen: Schmiedehandwerk, Dachdeckerhandwerk und Fahrzeugmechanik. In allen Ortschaften ist ein gut organisiertes Handels- und Verpflegungsnetz tätig.
In der Gemeinde befinden sich sieben Kindergärten, fünf Grundschulen und zwei Gymnasien. An der Schule in Lasowice Wielkie gibt es eine Turnhalle und ein Body-Buliding-Zentrum. Die Gemeinde besitzt eine bearbeitete Konzeption des Kanalisationsanschlusses und der Klärung von Kommunalabwässern. Alle Ortschaften innerhalb der Gemeinde sind an die Wasserleitung angeschlossen. Die Tätigkeit der Gemeinde ist außer der Entwicklung der Landwirtschaftsinfrastruktur und der Kleinproduktion auf intensive Touristikentwicklung unter besonderer Berücksichtigung des Agrartourismus gerichtet.
Die Gemeindeeinwohner laden alle zum Besuch schöner Waldgegenden, zum Pilzesammeln, Angeln, Erholung ein und garantieren ihre schlesische Gastfreundlichkeit, Unterkunft in ordentlichen Verhältnissen und reichliche Verpflegung.

Staw w Chocianowicach
The pond in Chocianowice
Teich in Chocianowice

Ośrodek wypoczynkowy „Szumirad"
Recreational Centre „Szumirad"
Erholungsheim „Szumirad"

Walory środowiskowe

Największe bogactwo gminy stanowią lasy, które w stosunku do powierzchni gminy zajmują 62 %. Lesistość gminy jest dwa razy większa od przeciętnej lesistości województwa i kraju. Gatunkiem dominującym jest sosna, która zajmuje 80 % powierzchni leśnej w gminie, pozostałe to: dąb, świerk, brzoza, olcha i modrzew, a najmniej buk, jodła, jesion i jawor. Na najcenniejszych rolniczo obszarach leśnych utworzono rezerwat krajobrazowy leśno-stawowy „Smolnik", który stanowi pewną osobliwość przyrodniczą, utworzoną w celu ochrony stanowiska orzecha wodnego Kotewki. Obszar gminy położony jest w kompleksie Borów Stobrawsko-Turawskich. Gmina ma zdecydowanie charakter rolniczy, powierzchnia użytków rolnych 14678 ha, lasów 6032 ha nastawiona jest na utrzymanie istniejącego rolnictwa i hodowli. W części północnej gminy następuje duży rozwój indywidualnych gospodarstw rolnych. Część południowa gminy gęsto zalesiona z naturalnymi ciekami i zbiornikami wody nastawiona jest na budownictwo indywidualne typu wypoczynkowego i letniskowego dla mieszkańców ościennych województw.

Environmental values

The forests, covering 62 per cent of the Commune area are its greatest value. The forestage factor is twice as big as both the province and the country average. The dominating species is pine, covering 80 per cent of the afforested area, the other species are oak, spruce, birch, alder and larch. The rarest species are beech, fir, ash and sycamore maple. The most valuable afforested grounds considering agriculture have been included in the scenic reserve of forests and ponds called "Smolnik". The reserve is a natural curiosity founded to protect the habitat of Kotewka nut. The Commune is situated within the complex of Stobrawsko-Turawskie Forests. The Commune has an agrarian character, the area of farmland amounts to 14,678 ha while the area of forests is 6,032 ha. The local economy aims at the maintenance of agriculture and animal breeding. In the north part of the Commune the large farms are developing quickly. The south part, grown with forests, with the natural flowing waters and water reservoirs aims at building industry, particularly summer houses and bungalows for the residents of the adjacent provinces.

Umweltvorzüge

Den größten Reichtum der Gemeinde bilden Wälder, die im Verhältnis zur Gemeindefläche 62% ausmachen. Die Gemeindebewaldung ist zweimal größer als die Durchschnittsbewaldung in der Wojewodschaft und in ganz Polen. Die herrschende Baumart ist Kiefer, die 80% der Waldfläche in der Gemeinde ausmacht. Die sonstigen Baumarten sind: Eiche, Fichte, Birke, Erle und Lärche. In der kleinsten Menge treten Buche, Tanne, Esche und Ahorn auf. Auf den landwirtschaftlich wertvollsten Waldgebieten wurde das Landschaftswald- und -teichschutzgebiet "Smolnik" gegründet, das eine Natursehenswürdigkeit darstellt, die zwecks des Schutzes der Stelle für Wassernuß Kotewka gegründet wurde. Das Gemeindegebiet ist im Komplex der Stobrawsko-Turawskie Urwälder gelegen. Die Gemeinde hat einen typisch landwirtschaftlichen Charakter, die landwirtschaftlichen Nutzflächen nehmen 14678 ha, Wälder 6032 ha ein. Die Gemeinde ist auf die Erhaltung bestehender Landwirtschaft und Zucht gerichtet. Im nördlichen Gemeindeteil kommt es zu einer starken Entwicklung privater Landbetriebe. Der dicht bewaldete südliche Gemeindeteil mit natürlichen Wasserläufen und Gewässern ist auf den Privatbau vom Erholungs- und Sommerbautyp für die Einwohner anliegender Wojewodschaften gerichtet.

Kościół ewangelicki w Lasowicach Wielkich
The Evangelic church in Lasowice Wielkie
Evangelische Kirche in Lasowice Wielkie

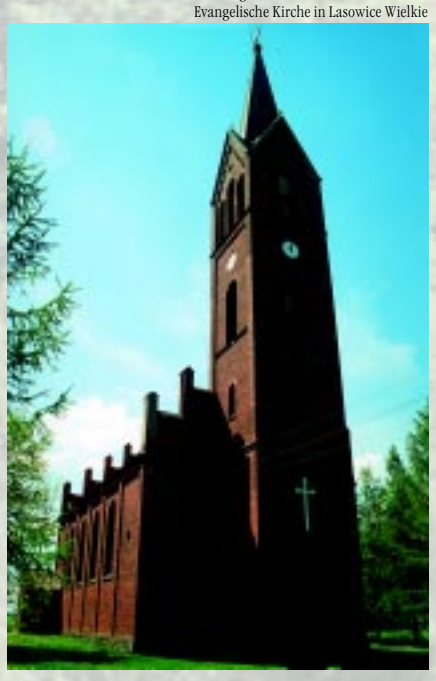

Kościół w Laskowicach
Church in Laskowice
Kirche in Laskowice

Tourist attractions

Commune Lasowice Wielkie can be proud of its numerous monuments of sacred architecture, both Catholic and Evangelic. The places worth visiting are:

- Chocianowice - the parish church mentioned in 1376, the present one erected in 1662, inside the painting of the Mother Virgin with the Child from the 16th c. along with the collection of sacred sculptures from 1726.
- Chudoba - The Heart of Jesus' Church from 1907, inside the sculpture of the Mother Virgin with The Child from 1500.
- Jasienie - curiosity: the manor granary from the first half of the 19th c.
- Laskowice - St.Wawrzyniec Church from 1686.
- Lasowice Małe - The Church of the Holy Mother Virgin's Assumption, mentioned in 1447, erected in 1688, the manor house form 1617 and the manor granary from the 19th c.
- Lasowice Wielkie - the All Saints' Parish Church, mentioned in 1447, the present one erected in 1599.
- Szumirad - the farm building from the turn of the 19thc.
- Tuły- the Suffering Mother Virgin's Parish Church from 1853, the baroque palace from the 18th c., the granary from the first half of the 19thc.
- Wędrynia - St.John the Baptist Church, mentioned in 1447, the present one erected in the 17/18thcc.; one can also look inside the castle destroyed by fire and the park which used to belong to baron von Reiswitz.

Touristische Attraktionen

Die Gemeinde Lasowice Wielkie kann sich zahlreicher Denkmäler der katholischen und evangelisch- augsburgischen Sakralarchitektur rühmen. Es gibt die folgenden Sehenswürdigkeiten:

- Chocianowice - Pfarrkirche, die 1376 erwähnt wurde, die heutige Kirche wurde 1662 errichtet, im Innenraum gibt es das Gemälde der Gottesmutter mit Jesuskind aus dem 16. Jh. mit einer Sammlung von Skulpturen der Heiligen aus dem Jahr 1726
- Chudoba - die Hl.-Herz-Jesu-Pfarrkirche aus dem Jahre 1907, im Innenraum befindet sich die Skulptur der Gottesmutter mit Jesuskind aus dem Jahre 1500
- Jasienie - eine Merkwürdigkeit: Meierhofspeicher aus der 1. Hälfte des 19. Jh.
- Laskowice - Hl.-Laurentius- Filialkirche aus dem Jahre 1686
- Lasowice Małe - Hl.-Jungfrau-Mariä- Filialkirche, erwähnt 1447, gebaut 1688, Meierhof aus dem Jahre 1617 und Meierhofspeicher aus dem 19. Jh.
- Lasowice Wielkie - Allerheiligen- Pfarrkirche, erwähnt 1447, die heutige Kirche wurde 1599 erbaut
- Szumirad - Vorwerksgebäude aus der Wende des 18. zum 19. Jh.
- Tuły - Schmerzensgottesmutter - Pfarrkirche aus dem Jahre 1853, ein Barockpalast aus dem 18. Jh., Speicher aus der 1. Hälfte des 19. Jh.
- Wędrynia - Hl.-Johannes-der-Täufer- Filialkirche, erwähnt 1447, die heutige Kirche wurde um die Wende des 17. zum 18. Jh. errichtet. In dieser Ortschaft kann man auch ein ausgebranntes Schloss und einen Park besuchen, die in der Vergangenheit zum Baron von Reiswitz gehörten.

Atrakcje turystyczne

Gmina Lasowice Wielkie może poszczycić się wieloma zabytkami architektury sakralnej zarówno katolickiej, jak i ewangielicko-augsburskiej. Warte obejrzenia i zwiedzenia są:

- Chocianowice - kościół parafialny wzmiankowany w 1376 r., obecny zbudowany w 1662 r., wewnątrz obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVI w. wraz ze zbiorem rzeźb świętych z 1726 r.,
- Chudoba - kościół parafialny pw. Serca Jezusowego z 1907 r., wewnątrz rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1500 r.,
- Jasienie - ciekawostka: spichlerz dworski z I połowy XIX wieku,
- Laskowice - kościół filialny pw. św. Wawrzyńca z 1686 r.,
- Lasowice Małe - kościół filialny pw. Wniebowzięcia NP Marii, wzmiankowany w 1447 r., zbudowany w 1688 r., dwór z 1617 r. oraz spichlerz dworski z XIX w.,
- Lasowice Wielkie - kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych, wzmiankowany w 1447 r., obecny zbudowany w 1599 roku.,
- Szumirad - budynek folwarczny z przełomu XVIII/XIX wieku,
- Tuły - kościół parafialny pw. Matki Boskiej Bolesnej z 1853 r., pałac barokowy z XVIII wieku, spichlerz z I połowy XIX wieku,
- Wędrynia - kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela, wzmiankowany w 1447 r., obecny zbudowany w XVII/XVIII wieku, można zajrzeć tu również do wypalonego zamku i parku należącego w przeszłości do barona von Reiswitza.

Czarny Staw w Lasowicach Małych
Czarny Staw in Lasowice Małe
Czarny Staw in Lasowice Małe

Informator teleadresowy

Phonenumbers and addresses
Adressen und Rufnummern

KLUCZBORK

Instytucje/Institutions/Institutionen

Starostwo Powiatowe w Kluczborku, ul. Katowicka 1 .. tel. (077) 418 52 18
Urząd Miejski w Kluczborku, ul. Katowicka 1 ..... tel. (077) 418 14 81
Urząd Skarbowy, ul. Sienkiewicza 22a ..... tel. (077) 418 20 55, 418 14 87/9
Urząd Stanu Cywilnego, Rynek 1 ..... tel. (077) 418 11 50
Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ul. Katowicka 14 .... tel. (077) 418 22 09
Powiatowy Urząd Pracy, Podwale 4 ..... tel. (077) 418 24 29
Prokuratura Rejonowa, ul. Katowicka 2 ..... tel. (077) 418 13 64
Sąd Rejonowy, ul. Katowicka 2 ..... tel. (077) 418 12 07, 418 15 19
Kancelaria Notarialna
Irena Sachta-Grosz, Pl. Niepodległości ..... tel. (077) 418 58 24
Kancelaria Notarialna
Romuald Sztyk, ul. Zamkowa 15 ..... tel. (077) 418 26 24
Urząd Pocztowy, ul. Mickiewicza 6 ..... tel. (077) 418 23 12
Urząd Pocztowy, ul. Ligonia 14a ..... tel. (077) 418 60 65
Telekomunikacja Polska S.A. ul. Ligonia 14a ..... tel. (077) 418 24 24
Terenowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
ul. Jagiellońska 8 ..... tel. (077) 418 23 53, 418 22 57
Posterunek Celny, ul. Byczyńska 120 ..... tel. (077) 418 23 00
Parafia ewangielicko-augsburska, ul. Chrobrego 23 ..... tel. (077) 418 18 55
Parafia rzymskokatolicka Matki Bożej Wspomożenia Wiernych
ul. Skłodowskiej-Curie 8 ..... tel. (077) 418 12 71
Parafia rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa
ul. Jana Pawła II ..... tel. (077) 418 28 50

Ważne telefony/Important phone numbers/ Wichtige Rufnummern

Policja ..... tel. 997, (077) 418 24 11
Straż Miejska ..... tel. (077) 418 07 77
Straż Pożarna ..... tel. 998, (077) 418 27 18
Pomoc drogowa 981
Pogotowie ratunkowe ..... tel. 999, (077) 418 10 05
Pogotowie gazowe 992
Informacja PKP ..... tel. (077) 418 24 67
Pogotowie energetyczne ..... tel. 991, (077) 418 13 42
Informacja PKS ..... (077) 418 19 39
Pogotowie wod-kan. ..... tel. 994, (077) 418 26 30
TAXI ..... tel. (077) 418 11 77

Banki/Banks/Banken

Bank Zachodni we Wrocławiu S.A. O/Kluczbork
Rynek 18, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 24 01
Bank PeKaO S.A. Grupa PeKaO S.A. O/Kluczbork
ul. Grunwaldzka 13c, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 16 81
Powszechna Kasa Oszczędności BP
Rynek 10, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 26 65
Bank Spółdzielczy w Wołczynie Oddział w Kluczborku
ul. Wolności 12, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 22 75
Bank Śląski S.A. - Oddział w Opolu Filia w Kluczborku
ul. Mickiewicza 14, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 73 58/9

Punkty pomocy medycznej/Medical assistance points/ Medizinische Hilfe

Szpital Powiatowy w Kluczborku
ul. Skłodowskiej-Curie 23 ..... tel. (077) 418 14 61
Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna Nr 1
ul. Skłodowskiej-Curie 15 ..... tel. (077) 418 27 46
Pogotowie Ratunkowe
ul. Skłodowskiej-Curie 6 ..... tel. 999, (077) 418 10 05
Przychodnia przy Wiadukcie (była PKP)
ul. K. Miarki 2 ..... tel. (077) 418 21 65
NZOZ "Medyk" S.C., Kluczbork,
ul. Grunwaldzka 20 ..... tel. (077) 447 44 60/2

Apteki/Pharmacies/Apotheken

Apteka, ul. Mickiewicza 17 ..... tel. (077) 418 52 88
Apteka „Primula", ul. Morcinka 9 ..... tel. (077) 418 14 66
Apteka „W Rynku", Rynek 21 ..... tel. (077) 418 10 28
Apteka „Zamkowa", ul. Zamkowa 15 ..... tel. (077) 418 75 78
Apteka „Pod Gryfem", ul. Piłsudskiego 12 ..... tel. (077) 418 27 29
Apteka, ul. Słowackiego 2 ..... tel. (077) 418 52 74
Apteka, ul. K. Miarki 1 ..... tel. (077) 418 24 67
Apteka, ul Grunwaldzka 20 ..... tel. (077) 447 44 51

Komunikacja/Transport/Verkehr

Dworzec PKS, ul. Grunwaldzka ..... tel. (077) 418 19 39
Dworzec PKP, ul. Kolejowa ..... tel. (077) 418 24 67
TAXI Rynek ..... tel. (077) 418 11 77

Stacje benzynowe/Petrol stations/Tankstellen

Stacja Benzynowa CPN, ul. Wołczyńska 5 ..... tel. (077) 418 25 95
Stacja Benzynowa CPN, ul. Byczyńska ..... tel. (077) 418 28 14
Stacja Benzynowa PKS, ul. Byczyńska 120 ..... tel. (077) 418 14 69
Stacja Paliw i Myjnia, Ligota Górna (k/Kluczborka) ..... tel. (077) 418 52 84
Stacja Paliw „Arti", ul. Jagiellońska 12
Stacja Paliw „A.Sypko", ul. Katowicka 26 ..... tel. (077) 418 65 22
Stacja Paliw „BEMAS", ul. Ossowskiego 62 ..... tel. (077) 418 29 42

Parkingi/Car parks/Parkplätze

Rynek
ul. Grunwaldzka (strzeżony 24h)
ul. Moniuszki

Hotele/Hotels/Hotels

Hotel „Stobrawa", miejsc 94
ul. Mickiewicza 29, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 14 50
Hotel Pracowniczy „FAMAK", miejsc 47
ul. Kilińskiego 19, 46-200 Kluczbork ..... tel. (077) 418 24 94 w. 325
Hotel „W RYNKU", Rynek 19 ..... tel. (077) 447 15 55
Zajazd „U Bartnika", miejsc 22
46-233 Bąków (k/Kluczborka) ..... tel. (077) 418 11 48
Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy Bąków
kamping, miejsc 50 (domki) + 100 (namioty)
46-233 Bąków (k/Kluczborka) ..... tel. (077) 418 05 86
Pensjonat „TOSCA", ul. Drzymały 12 ..... tel. (077) 418 64 54

Restauracje, Kawiarnie/Restaurants, Cafés/Restaurants, Cafes

Zajazd „U Bartnika",46-233 Bąków (k/Kluczborka) ..... tel. (077) 418 11 48
„Nefryt", ul. Kilińskiego 19 ..... tel. (077) 418 24 94 w.325
„Pod Arkadami", Rynek 1 ..... tel. 090 674 672 lub (077) 418 78 79
„Nina", ul. Piłsudskiego 1 ..... tel. (077) 418 54 41
Pizzeria „Don Vito", ul. Mickiewicza 5 ..... tel. (077) 418 42 80
„Tosca", ul. Drzymały 12, ... tel. (077) 418 64 54
Bar - Stacja Paliw Ligota Górna (k/Kluczborka) ..... tel. (077) 418 52 84
„Ratuszowa", ul. Zamkowa 2 ..... tel. (077) 418 10 86
Hotel, Restauracja „Nad Stawem",
Bogacica, Pl Targowy 1 ..... tel. 090 674 672

Lokalna prasa i media/Local press and media/ Lokalle Presse, Massenmedien

Kluczborki Kurier Samorzdowy
Kluczbork, ul. Katowicka 1 ..... tel. (077) 418 38 60
Zakład Telewizji Kablowej TELE-KAB s.c.
Kluczbork, ul. Morcinka 11 A ..... tel. (077) 418 52 97
Telewizja Kablowa P.H.U., „Edek" Marzena Perucka
Kluczbork, ul. Mickiewicza 29 ..... tel. (077) 418 14 59
Agencja Medialna, Kluczbork, ul. Ligonia 14 a ..... tel. (077) 418 74 74
Nowa Trybuna Opolska, Oddział Kluczbork
ul. Piłsudskiego 1 ..... tel. (077) 418 69 65
Radio OPOLE, Oddział Kluczbork, ul. Ligonia 14a ..... tel. (077) 418 26 73

Rozrywka i rekreacja/Entertainment and recreation/ Unterhaltung und Erholung

Fundacja Kluczborskich Wieczorów Muzycznych
ul. Chrobrego 23 ..... tel. (077) 418 18 55
Kino BAJKA oraz DKF KONESER, ul. Pułaskiego 3 ..... tel. (077) 418 12 38
Kluczborski Dom Kultury, ul. Mickiewicza 5 ..... tel. (077) 418 12 68

Koncerty Organowe, Kościół pw. Zbawiciela, pl. Gdacjusza 2
Muzeum im. ks. J. Dzierżona, ul. Zamkowa 10 ..... tel. (077) 418 27 07
Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Damrota 6 ..... tel. (077) 418 25 30
Kryta pływalnia, ul. Kołłątaja 6 ..... tel. (077) 418 55 90

WOŁCZYN

Instytucje/Institutions/Institutionen
Urząd Miejski, ul. Dworcowa 1 ..... tel. (077) 418 83 40, tel./fax 418 83 44
Miejska Biblioteka Publiczna, ul. Opolska 4 ..... tel. (077) 418 84 64
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, ul. Opolska 2 ..... tel. (077) 418 86 92
Parafia Rzymsko-Katolicka, ul. Kościelna 1 ..... tel. (077) 418 85 10
Parafia Ewangelicka, Pl. Wolności 3 ..... tel. (077) 418 86 24
Kongregacja św. Elżbiety, ul. Kościelna 6 ..... tel. (077) 418 84 36
Urząd Pocztowy, ul. Dworcowa ..... tel. (077) 418 85 00
Telekomunikacja Polska S.A., ul. Dworcowa 34 ..... tel. (077) 418 82 00
Dom Pomocy Społecznej „Caritas" w Gierałcicach ..... tel. (077) 418 87 95
Przedsiębiorstwo Gosp. Kom. i Mieszkaniowej ..... tel. (077) 418 85 82

Ważne telefony/Important phone numbers/Wichtige Rufnummern
Policja, ul. Dworcowa 2 ..... tel. (077) 418 87 07
Straż Pożarna, ul. Byczyńska ..... tel. (077) 418 83 32
Straż Miejska, ul. K. Miarki ..... tel. (077) 418 93 00
Pogotowie energetyczne ..... tel. (077) 418 85 38
Stacja Paliw „CPN", ul. Kluczborska ..... tel. (077) 418 86 06
Wodociągi ..... tel. (077) 418 85 02
TAXI ..... tel. (077) 418 86 00
Ośrodek Pomocy Społecznej ..... tel. (077) 418 89 80

Banki/Banks/Banken
Bank Spółdzielczy, ul. Opolska 5 ..... tel. (077) 418 82 17
punkt kasowy, Rynek 10 ..... tel. (077) 418 88 20
punkt kasowy, UM Wołczyn ..... tel. (077) 418 92 90
PKO - Bank Państwowy, ul. Dworcowa 11 ..... tel. (077) 418 84 53, 418 83 28

Punkty pomocy medycznej/Medical assistance points/ Medizinische Hilfe
Poradnia Chirurgiczna, ul. Powstańców 1 ..... tel. (077) 418 87 97
Przychodnia Rejonowa, ul. Dworcowa 8 ..... tel. (077) 418 86 80
Szpital Powiatowy w Kluczborku Oddział Wewnętrzny w Wołczynie
ul. Kościuszki 1 ..... tel. (077) 418 84 95
Zakład Opiekuńczo Leczniczy, ul. Kościuszki 1 ..... tel. (077) 418 83 16

Apteki/Pharmacies/Apotheken
Apteka „Melisa", pl. Partyzantów 4 ..... tel. (077) 418 85 14
Apteka, ul. Dworcowa 9 ..... tel. (077) 418 86 23
Apteka, ul. Byczyńska 2 ..... tel. (077) 418 87 95 .

Komunikacja/Transport/Verkehr
PKP - Stacja Rejonowa, ul. Dworcowa ..... tel. (077) 418 82 91
TAXI ..... tel. (077) 418 86 00

Parkingi/Car parks/Parkplätze
Rynek
Plac Partyzantów
ul. Byczyńska

Miejsca noclegowe/Hotels/Übernachtungsplätze
Hotel „GRANDPOL", ul. Szymonkowska ..... tel. (077) 418 98 01
Pensjonat „Wypoczynek", ul. Słowackiego 10 ..... tel. (077) 418 87 89
Dom Katechetyczny, ul. Kościelna 2 ..... tel. (077) 418 85 10

Restauracje, kawiarnie/Restaurants, cafés/Restaurants, Cafes
Restauracja „Pod winogronami", ul. Namysłowska 1 .... tel. (077) 418 87 09
Bar „Jezioranka", ul. Dworcowa 8 ..... tel. (077) 418 86 48
Klub „Przystań", ul. Kościelna 2 ..... tel. (077) 418 85 36
Kawiarnia „Artus", ul. Opolska ..... tel. (077) 418 99 02
Restauracja „Arkadia", ul. Sienkiewicza

BYCZYNA

Instytucje/Institutions/Institutionen
Urząd Miejski, Rynek 1, 46-220 Byczyna ..... tel. (077) 4134150, 4134204
Biblioteka Miejsko-Gminna, ul. Okrężna 27 ..... tel. (077) 413 42 25
Ośrodek Kultury, 46-220 Byczyna, ul. Rynek 1 ..... tel. (077) 413 41 65

Ważne telefony/Important phones/Wichtige Rufnummern
Policja, ul. Wałowa 3 ..... tel. (077) 413 42 17
Pogotowie Energetyczne, ul. Częstochowska 13 ..... tel. (077) 413 41 82
Wodociągi, ul. Błonie 6 ..... tel. (077) 413 42 60

Banki/Banks/Banken
Bank Zachodni S.A. w Byczynie - Filia ..... tel. (077) 413 42 05
Bank Spółdzielczy w Byczynie, ul. 3 Maja 7 ..... tel. (077) 413 41 43

Punkty pomocy medycznej, apteki/Medical assistance points, pharmacies/Medizinische Hilfe, Apotheken
Niepubliczny Zakład Opieki Medycznej „Remedium"
ul. Moniuszki ..... tel. (077) 413 40 58
NZOZ Lasowice Wielkie S.C., Gabinet Lekarski w Byczynie
ul. Dworcowa 6 ..... tel. (077) 413 40 26
Apteka - Wojciech Zaklika, ul. Rynek 1 ..... tel. (077) 413 41 90
Apteka - AndrzeTarnowski j, ul. Kościelna 1 ..... tel. (077) 413 41 75

Miejsca noclegowe, restauracje, kawiarnie/ Hotels, restaurants, cafés/Übernachtungsplätze Restaurants, Cafes
Hotel-Restauracja „Grodzka",
Byczyna, ul. Poznańska 2 ..... tel. (077) 413 42 03
Kawiarnia „Hetmańska", Byczyna, ul. Rynek 1 ..... tel. (077) 413 42 02

Komunikacja/Transport/Verkehr
PKP - Stacja Kolejowa, Byczyna ..... tel. (077) 413 40 67

Lokalna prasa, media/Local press, media/ Lokalle Presse, Massenmedien
Telewizja kablowa
Biuletyn Informacyjny Rady Miejskiej i Zarządu Miasta

LASOWICE WIELKIE

Instytucje, organizacje i firmy/Institutions, organizations and companies/Institutionen, Organisationen und Firmen
Urząd Gminy
ul. Odrodzenia 32, 46-280 Lasowice Małe ..... tel. (077) 414 82 23, 414 82 89
Bank Spółdzielczy Lasowice Małe
„Bartyla" Centrum Pokryć Dachowych,
Chudoba 118 ..... tel./fax (077) 414 17 27
Studio kominkowe „Krys", Tuły 32 ..... tel. (077) 414 84 46
„Jurex" - Skład opałowy, budowlany, transport usługowy, J. Lipiński
RSP Gronowice
Firma Rundum Meir Laskowice (bramy garażowe), K. Eder
Gastronomia, Hurt, Detal,
Lasowice Wielkie, E. i P. Prochota ..... tel. (077) 414 16 55

Punkty pomocy medycznej, apteki/Medical assistance points, pharmacies/Medizinische Hilfe, Apotheken
NZOZ S.C., M. Mastalerz, M. Jakubowski, W. Zaklika
Lasowice Wielkie 77 ..... tel. (077) 414 16 19
oraz Lasowice Małe, ul Odrodzenia ..... tel. (077) 414 82 21
Apteka „Herba", Lasowice Wielkie 99a ..... tel. (077) 414 16 26

Baza socjalna - hotele, restauracje, itp./Social facility - hotels, restaurants, etc./Sozialinfrastruktur - Hotels, Restaurants
Bary: Laskowice, Trzebiszyn, Jasienie, Szumirad, Chudoba, Chocianowice, Wędrynia, Lasowice Wielkie
Hotele: Szumirad WPK, Chocianowice.
Karczma
Chocianowice, Szumirad